

EDVARDA KARDELJA
Y CELJU

naš aero

1•82

IZ VSEBINE:

	str.
predstavljamo sekretarje osnovnih organizacij zveze komunistov aero	2
tretja konferenca ZSS	4
ob 20-letnici informiranja	7
naše gospodarjenje	9
novice in zanimivosti	11—15
pregled inovacijskih dejavnosti	16
o novem zakonu o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja	17
literarni utrinki	23
za razvedrilo	24

Iz proizvodnje

naš aero

glasilo kemične, grafične
in papirne industrije celje

letnik XXI — številka 1

celje, marec 1982

uredniški odbor

stane brinovec, rado čepič,

silvo črepišek,

karmen dovč, konrad orožim,

vera radič, franc ribič,

dora rovere, zdenka strnad,

anica svet, anton svetelšek

tehnično vodstvo

peter oset

glavni in odgovorni urednik

jože randl

uredil

tone škerbec

tisk

aero, tozd grafika

za tiskarno drago vračun

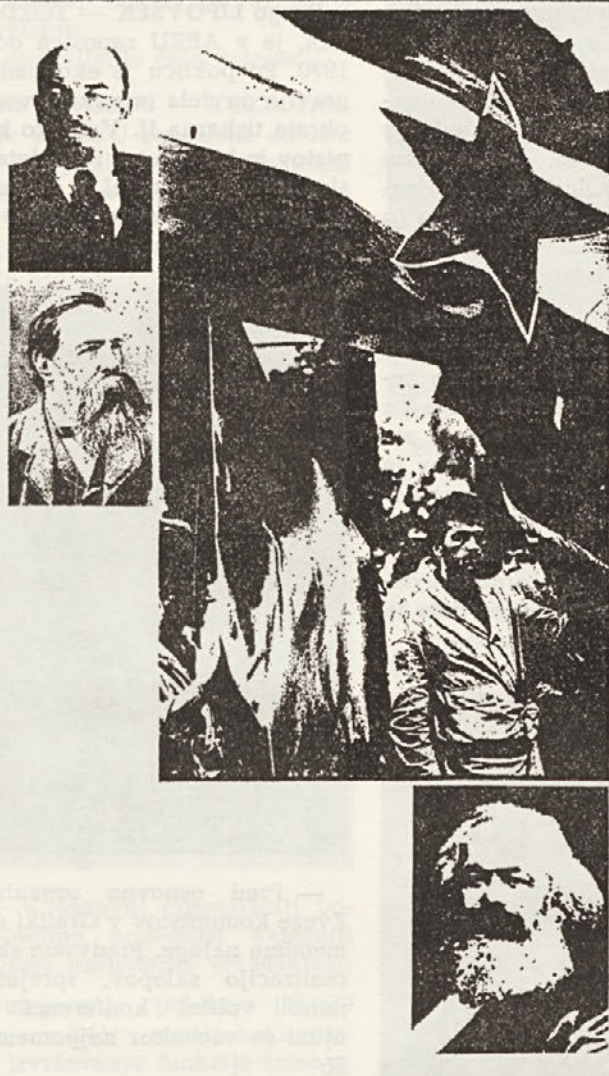
naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor aero
celje, čuprijska 10

po mnenju republiškega sekretariata za prosveto
in kulturo, št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oproščeno temeljnega davka od prometa
proizvodov

glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.300 izvodov

9. KONGRES ZKS

Deveti kongres Zveze komunistov Slovenije bo priložnost za to, da temeljito ocenimo, kaj smo v zadnjem obdobju dosegli, pa tudi, česa nismo uresničili, ter za to, da se na njem dogovorimo za naše nadaljnje naloge.

VSEBINO KONGRESA DOLOČA ŽIVLJENJE

»V poročilu smo se želeli osredotočiti na kritične ocene družbene ustvarjalnosti zveze komunistov, zlasti še njene usposobljenosti in odločnosti, da s politično akcijo vpliva na spreminjanje družbenih razmer in na sprejemanje naprednih odločitev. Ugotovili naj bi, koliko se je okrepil položaj delavca v družbi, koliko so zadovoljni njegovi delovni, socialni, kulturni in drugi interesi in v kolikšni meri je k temu prispevalo delovanje političnega sistema socialistične samoupravne demokracije na vseh ravneh...

S celotnim političnim poročilom, s katerim bomo prišli na kongres, moramo tudi kritično in samokritično odgovoriti, kako smo izpolnjevali konkretne akcijske naloge iz resolucije, sprejete na prejšnjem VIII. kongresu ZKS in XI. kongresu ZKJ. Vendar ne tako, da ne bi videli gozda zaradi dreves.

Pri snovanju resolucije smo si prizadevali, da bi čimbolj jasno izrazili usmeritev in naloge, tako da bo kongres lahko trden kašipot družbenemu razvoju. Hkrati pa mora biti tudi jasno napotilo za idejno, teoretično in praktično delovanje komunistov v družbi. Prizadevali smo si za to, da bi bila resolucija mobilizacijska in osredotočena na osrednje naloge družbe in komunistov v času pred nami.

Usposobljenosti komunistov za uresničevanje zastavljene strategije in nalog v prihodnjem obdobju naj služijo tudi spremembe in dopolnitve statuta ZKS. Doseči moramo, da bo naš statut dodatno orožje za zavestno in odgovorno delo ter aktivnost članov, delegatov, organizacij ter organov zveze komunistov v današnjih zahtevnih družbenogospodarskih in političnih razmerah.«

(12. seja CK ZKS o kongresnih dokumentih)

PREDSTAVLJAMO VAM SEKRETARJE OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZVEZE KOMUNISTOV V AERU

Na volilnih konferencah osnovnih organizacij Zveze komunistov v tozdih in delovni skupnosti skupnih služb v naši delovni organizaciji so bili novembra lani izvoljeni novi sekretarji. V tem mandatnem obdobju osnovne organizacije vodijo:

TOZD Kemija Celje — Bojan Zapušek

TOZD Kemija Šempeter — Jože Tkavc

TOZD Grafika — Drago Lipovšek

TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode — Bojan Rožac

TOZD Trženje — Irena Schmidt

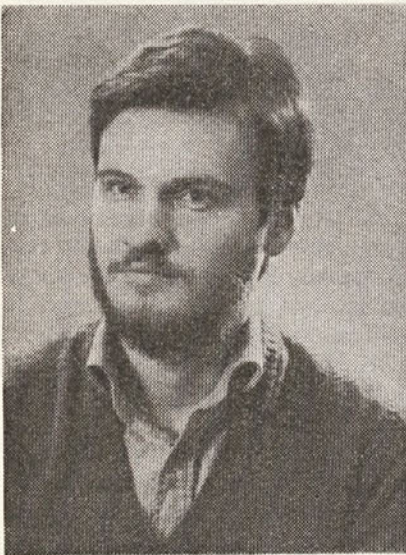
DSSS — Miro Majcen

Tokrat smo vsem zastavili isto vprašanje:

Katere najpomembnejše naloge oziroma zadolžitve čakajo osnovne organizacije Zveze komunistov v tem času?

Bojan ZAPUŠEK — TOZD Kemija Celje, je v AERU zaposlen od leta 1980. V obratu AC opravlja dela in naloge oskrbovanje tirstrskih in krmilnih naprav. Po poklicu je elektrotehnik.

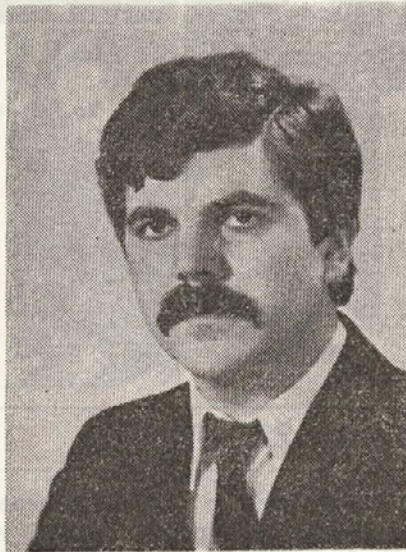
V Zvezo komunistov je bil sprejet 1977. leta v JLA.

— V razburkanem času, ki je pred nami, je pravilna usmeritev

v poštenem, kolektivnem delu. Zato želim, da bi vsi člani naše osnovne organizacije sprejeli svoj del obveznosti, da bomo lahko naredili vsaj del tistega, kar od nas pričakuje skupnost. Zastavljene naloge bomo izpolnili le, če bo naša dejavnost aktualna, kritična in skrajno zavezujoča v izpolnjevanju sprejetih sklepov.

Jože TKAVC — TOZD Kemija Šempeter, je v AERU zaposlen od leta 1971. Končal je kemijsko delovodsko šolo. Opravlja dela in naloge oddelkovodje v obratu selotejpa. Član Zveze komunistov je od leta 1978. Doslej je aktivno deloval v sekretariatu osnovnih organizacij Zveze komunistov AERO, v samoupravnih organih, delegaciji Zbora združenega dela in društvih.

— Za uspešno delo v tem mandatnem obdobju bomo morali dobro zastaviti akcijski program, v katerega bo vključeno tudi delo skupin po posameznih področjih. Nujno potrebna pa bo tudi stalna aktivnost slehernega člana Zveze komunistov, ki se bo morala održati v vseh okoljih z vestnim in odgovornim opravljanjem vseh nalog.

Drago LIPOVŠEK — TOZD Grafika, je v AERU zaposlen od leta 1970. Po poklicu je ekonomist, opravlja pa dela in naloge vodenje obrata tiskarna II. V Zvezo komunistov je bil sprejet 1978. leta. Doslej je aktivno delal v sekretariatu Zveze komunistov AERO in v delegaciji Zbora združenega dela.

— Pred osnovno organizacijo Zveze komunistov v Grafiki so pomembne naloge. Predvsem skrb za realizacijo sklepov, sprejetih na minuli volilni konferenci. Med njimi so vsekakor najpomembnejši:

— skrb za povečanje izvoza. Vso pozornost bomo morali posvetiti kakovosti in količini proizvodov z večjim izkoristkom strojev, odpravljanju slabega dela, boljši organizaciji povezave vseh funkcij proizvodnega procesa,

— aktivno sodelovanje pri sprejemanju nove AOD,

— spremljanje poslovanja TOZD Grafika in DO AERO,

— sodelovanje v pripravah na 9. kongres Zveze komunistov Slovenije in 12. kongres Zveze komunistov Jugoslavije,

— spremljanje racionalnega zaposlovanja,

— izboljšanje oziroma prehod na prave dohodkovne odnose med posameznimi tozdi in delovno skupnostjo skupnih služb,

— izboljšanje osebne in kolektivne odgovornosti, predvsem odgovornosti komunistov,

— idejnopolitično izobraževanje komunistov,

— spremljanje dela delegacij.

Irena SCHMIDT — TOZD Trzenje, je v AERU zaposlena od leta 1973. Po poklicu je diplomirani ekonomist, opravlja pa dela in naloge raziskovanje tržišča. Doslej je aktivno sodelovala v delu mladinske organizacije in delegacijah.

— V osnovni organizaciji bomo posebno pozornost namenili predvsem naslednjim vprašanjem:

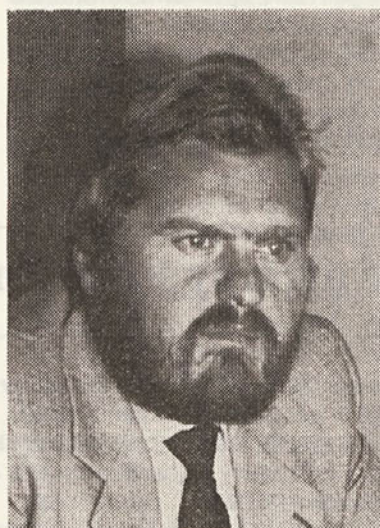
— utrjevanje položaja TOZD Trzenje v DO, v smislu kakovostnega izvrševanja funkcije trženja, s posebnim poudarkom na področju mednarodne menjave in uresničevanju planskih ciljev,

— vzpostavitev učinkovitega informacijskega sistema znotraj in izven TOZD Trzenje. Obojestranski pretok informacij naj bi odpravil kratke stike v dogovarjanju in procesu izvajanja ter pomenil novo kakovost,

— učinkovitejša koordinacija na vseh ravneh ob sprotne in kakovostnem izvrševanju posameznih nalog,

— izboljšanje osebne odgovornosti in uresničevanje stabilizacijskih ciljev,

— krepitev samoupravnih odnosov, predvsem v samoupravnih delovnih skupinah.

Bojan ROŽAC — TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode:

— Naloge osnovne organizacije so podrobno razčlenjene v našem programu dela, ki smo sprejeli v drugi polovici decembra lani.

Pomembne aktivnosti so potekale v času pred volitvami samoupravnih in izvršilnih organov v tozdu ter delegatov zbora združenega dela in SIS.

Čaka pa še veliko odgovornih nalog. Tako bomo morali izboljšati in zagotoviti čim bolj popolno ter smotrno obveščanje članov Zveze komunistov. Novoimenovana komisija za idejnopolitično usposabljanje je že pripravila konkreten predlog programa svojega dela, ki smo ga sprejeli in potrdili koncem januarja letos.

Komunisti moramo stalno spremljati tudi izvajanje in uresničevanje srednjeročnega načrta, še posebej pa letne plane na vseh področjih družbenogospodarskih dejavnosti v tozdu. Dopolniti in uresničiti bo treba tudi dohodkovne odnose s celjsko Kemijo in jih uveljaviti tudi pri poslovanju z ostalimi tozdi.

Z načrtnim štipendiranjem v okviru usmerjenega izobraževanja in izobraževanjem delavcev ob delu ter ob sprejemanju ustreznih kadrov pri zaposlovanju novih delavcev pa bomo morali doseči izboljšanje kadrovske strukture skladno z razvidom del in nalog.

Nujno bo treba dopolniti sistem nagrajevanja in obstoječo analitično oceno.

Pri vseh teh in seveda ostalih pomembnih nalogah pa smo komunisti dolžni tvorno sodelovati v samoupravnih organih in drugih družbenopolitičnih organizacijah v naši tovarni.

Miro MAJCEN — DSSS, je v AERU zaposlen od leta 1969. Po poklicu je kemijski tehnik, v razvojni službi pa opravlja dela in naloge izvajanje raziskovalnih poizkusov. Doslej je aktivno deloval v mladinski organizaciji, bil je tudi namestnik sekretarja osnovne organizacije Zveze komunistov v DSSS in član samoupravnih organov.

— Za namj je volilna konferenca, na kateri smo tvorno obravnavali vsa vprašanja gospodarjenja v DO in izven nje ter ocenili delo osnovne organizacije Zveze komunistov.

Gospodarski položaj zahteva od vseh družbenopolitičnih organizacij, predvsem pa od članov Zveze komunistov, odločilna in stalna prizadevanja na vseh področjih.

Zato bomo morali posvetiti večjo pozornost odgovornosti na vseh ravneh in povečati aktivnost komunistov. Vsekakor bomo morali bolj enakomerno porazdeliti funkcije in naloge, da se ne bo ponavljala dosedanja praksa, ko so nekateri člani imeli preveč zadolžitve hkrati, nekateri pa skoraj no-

(nadaljevanje na 4. strani)

(nadaljevanje s 3. strani)

bene. Vzporedno pa bomo morali tudi pospešiti idejnopolitično izobraževanje, sicer pa tudi sprejeti skupen dogovor o tem na ravni DO.

Pomembna obveznost je tudi razvoj lastnega znanja. Zahtevne

naloge bodo imele razvojna služba, marketing in operativni razvoj v tozidih. Vendar bomo morali naloge pravilno opredeliti in tudi dosledno izpolnjevati.

Med najpomembnejšimi nalogami so tudi področje splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite ter priprave na bližnja

kongresa Zveze komunistov Slovenije in Jugoslavije.

Poleg naštetih je pred nami še mnogo drugih nalog, za vse pa velja osnovno vodilo — pravočasnost z največjo mero odgovornosti!

Angelca Hudej

III. KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Konferenca Zveze sindikatov Slovenije, ki smo jo težko pričakovali in dolgo pripravljali, je za nami. Pred nami pa so številne naloge: delegati na konferenci so sklenili, da morajo na vseh ravneh sindikalne organiziranosti najpozneje v treh mesecih izdelati svoje akcijske načrte za uresničevanje sprejetih stališč in usmeritev o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti delavcev.

Več kot 260 delegatov in številni gostje so 5. in 6. februarja najprej poslušali uvodno poročilo podpredsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Martina Mlinarja, nato pa so se zvrstili razpravljavci. Kar 58 jih je sodelovalo v razpravi, 32 pa oddalo svoje pisne prispevke.

Konferenca je sprejela svoja stališča in dopolnitve iz javne razprave ter iz dvodnevne razprave na sami konferenci in statutarni sklep, ki skladno s stališči o razvijanju demokratizacije, s krepitvijo kolektivnega dela in odgovornosti — dopolnjuje statut Zveze sindikatov Slovenije.

Tokrat objavljamo kratko informacijo o pripravah na konferenco, nekaj poudarkov iz uvodnega poročila predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije ter pripombe in mnenja nekaterih razpravljalcev na konferenci.

VLOGA IN NALOGE SINDIKATOV PRI UVELJAVLJANJU DELAVCEV KOT NOSILCEV SOCIALNE POLITIKE IN ZAGOTAVLJANJA SOCIALNE VARNOSTI DELAVCEV

Uspešne priprave

Priprave na III. konferenco so se v ozdih, občinskih svetih zveze sindikatov ter republiških odborih sindikatov dejavnosti začele že lani takoj po počitnicah. Že pred objavo predloga gradiva za konferenco so bila po celi Sloveniji številna tematska posvetovanja, kjer so poleg sindikalnih organizacij aktivno sodelovale tudi samoupravne interesne skupnosti ter druge strokovne in politične organizacije. Zaključki s teh posvetovanj so služili kot podlaga za oblikovanje delovnega osnutka stališč in usmeritev konference. Občinski sveti zveze sindikatov so za pripravo razprav in gradiv uporabili najrazličnejše načine in metode, republiški odbori sindikatov dejavnosti pa so v razpravah največ pozornosti namenili humanizaciji dela oziroma delovnim in življenjskim pogojem delavcev v svo-

jih dejavnostih.

V razpravah o predlogu stališč in usmeritev III. konference so dali številne predloge in pripombe. Razprava pa je tudi spodbudila organe in organizacije sindikata, da so izdelali ocene stanja na posameznih področjih. Pa ne samo to, občinski sveti so se vključili v reševanje problemov s področja socialne politike in socialne varnosti v ozdih in občinah.

Brez ustalitve gospodarstva tudi učinkovitejše socialne politike in socialne varnosti ne more biti

Podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Martin Mlinar, je uvodoma prikazal družbeno-gospodarske okoliščine, v katerih se ostreje izražajo tudi problemi v socialni politiki in socialni varnosti. V času, ko si prizadevamo za ustalitev gospodar-

skih in političnih odnosov, je nujno, da tudi v socialni politiki izostrimo in uskladimo program, kar vse naj prispeva k boljšim delovnim rezultatom in pravičnejši uporabi sredstev, združenih po načelu vzajemnosti in solidarnosti. Ko je govoril o naši razvojni politiki v tem srednjeročnem obdobju, je poudaril, tako vlogo sindikatov, ki bo omogočala, da se bo delavec uveljavil kot gospodar svojega dela in njegovih rezultatov, torej tudi socialne politike in socialne varnosti. Metode in sredstva političnega dela v sindikatih, ki bodo to zagotavljala, pa so: demokratični dialog, usmerjanje, obveščanje, spodbujanje pa tudi odločne zahteve, kadar gre za uveljavljanje samoupravnih pravic in obveznosti delavcev.

Kot vodilo sindikata pri uresničevanju socialne politike in socialne varnosti je Martin Mlinar navedel misel tovariša Kardelja, ki vloge sindikata na tem področju ni razumel zgolj kot zaščito delavcev v delovnih odnosih in v boju za vsakodnevne zahteve delavcev, ampak v celotnem sistemu družbe-

ne reprodukcije. To pa pomeni, da se mora sindikat vključiti v odpravljanje protislovij in konfliktov, ki se pojavljajo med različnimi interesi, posamičnimi in skupinskimi in interesi delavskega razreda in delovnih ljudi kot celote.

Če bodo sindikati pri tem dovolj vztrajni in odločni, si bodo med delavci pridobili ugled in tudi prispevali h krepitvi socialne varnosti na temelju dela in rezultatov dela ter solidarnosti in vzajemnosti.

Ko je govoril o vsebini socialne politike v naši družbi, je podpredsednik republiškega sveta ZSS poudaril, da sta ekonomska in socialna politika dve neločljivi sestavini razvojne politike. Šele njuna samoupravna povezanost v proizvodnem odnosu zagotavlja soodvisnost, povezanost in njuno uravnoteženost. Le tako lahko postane socialna politika tudi razvojna in s tem politika preprečevanja vzrokov za nastajanje socialnih problemov, sicer pa bo ostala le pri zdravljenju problemov in posledic nizkih osebnih dohodkov.

Martin Mlinar je navedel, da smo v preteklem desetletju sicer materialno in socialno zelo napredovali, čeprav včasih tudi na račun zadolževanja in bodočega dohodka. Ni pa nam uspelo, da bi socialna politika kot celota postala tudi spodbujevalec za dobro delo in gospodarjenje ter celotni družbeni razvoj. Vzrok za tako vlogo socialne politike je mogoče najti tudi v preveliki vlogi izvršilnih organov in administracije v družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnostih pri njenem izvajanju.

Ko je opozoril na nekatere dosežke na področju socialne politike in varnosti, je Martin Mlinar ugotovil, da sedanja družbenogospodarska dogajanja z vso ostrino razkrivajo protislovja in slabosti našega razvoja v preteklih letih. Ob takih težavah in slabostih dobiva družbenopolitična aktivnost sindikata še poseben pomen. Odločneje se lahko politično spopadejo z vsemi tistimi, ki samovoljno odločajo o sredstvih, le osveščeni in organizirani delavci in drugi delovni ljudje. To pa je na-

loga sindikata in vseh komunistov v njem.

Če bomo zagotovili gospodarsko ustalitev, se bo lahko okreplila tudi socialna varnost delavcev in drugih občanov, je pomembna ugotovitev Martina Mlinarja.

Ko je razčlenjeval delitev po delu kot pomembno sestavino socialne politike in socialne varnosti, je opozoril, da je ta tesno povezana s pogoji pridobivanja dohodka. Te pa v veliki meri kroji politika cen. Zato bomo v sindikatih do svojih delegatov zahtevali, da v samoupravnih interesnih skupnostih za cene dajejo soglasja le k tistim cenam, ki temelje na zakonu o cenah in dogovorjeni politiki cen.

Kaj želijo sindikati doseči s konferenco o socialni politiki in socialni varnosti, so se spraševali v razpravah pred konferenco. Podpredsednik slovenskih sindikatov je navedel več vzrokov. Najpomembnejša pa je bila potreba, da v sindikatih ocenimo svoje dosežke in delo na tem področju in da se akcijsko poenotimo ter ob tem povemo, kaj je treba pri vsebini in uporabi mehanizmov socialne politike izpolniti. Osnova za to pa naj bodo stališča in usmeritve, ki jih je sprejela konferenca.

Za kakšno socialno politiko in socialno varnost si prizadevajo sindikati

V razpravi na III. konferenci so delegati iz organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in družbenih organizacij razpravljali o vseh področjih socialne politike in socialne varnosti. Veliko razmišljanj, mnenj in pripomb ter konkretnih izkušenj smo slišali. Navajamo nekatera, ki zadevajo vlogo sindikata v socialni politiki in socialni varnosti ter odnos med socialno politiko in družbenoekonomskim razvojem.

Mnenja o premalo razumljivem jeziku in stilu gradiv za konferenco smo slišali že v javni razpravi. Eden od delegatov je na konferenci to vprašanje pa tudi problem učinkovitosti takih in podobnih srečanj zelo jasno izpostavil. V sedanjem družbenogospodarskem položaju so lahko le učinkoviti ukrepi merilo za delo. Zato bo moral sin-

dikat od pristojnih organizacij in skupnosti odločneje zahtevati uresničevanje stališč in usmeritev konference in pri tem tudi sam — od republiškega sveta do osnovnih organizacij — več napraviti.

Osveščanje delavcev je sicer pomembna naloga sindikatov, tudi ko gre za socialno politiko, vendar zgolj osveščanje ne zadošča. Sindikati se morajo boriti za tak položaj delavcev, da bodo ti sami resnično upravljali s svojim delom in njegovimi rezultati, torej tudi s svojo socialno varnostjo. Gotovo je pri tem povečanje produktivnosti dela tista materialna podlaga, ki dolgoročno najbolj zagotavlja socialno varnost. Vendar pa ne samo individualna produktivnost, o kateri zadnje čase slišimo pravo poplavo besed; gre predvsem za povečanje produktivnosti v tozdih in v celotni družbi, je menila delegatka mladine.

Rade Galeb, predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, je ugotovil, da delavci in drugi občani premalo vedo, kolikšen del dohodka je namenjen za socialno politiko in nasploh za skupno porabo. Zavzel se je za učinkovitejšo uporabo načela solidarnosti. Če se to humano načelo neustrezno uporablja, se pretvarja v lastno naspotje in negativno vpliva na delitev po rezultatih dela. Predsednik je opozoril, da sindikati ne morejo biti odgovorni za reševanje problemov, ki so nastali kot posledica slabe učinkovitosti politike kakega organa ali organizacije. Zato pa se morajo aktivneje vključevati v reševanje problematike že pred sprejemanjem odločitev.

Ob ugotovitvi, da imamo o socialni politiki pri nas že dovolj jasno izoblikovane opredelitve, se je predstavnik socialistične zveze zavzel, da naj bodo stališča in usmeritve akcijsko napotilo na večjo angažiranost in odgovornost sindikatov na tem področju. Poudaril je, da uresničevanje socialne politike v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela zahteva tudi ustrezno usposobljenost strokovnih služb in pripravljenost ljudi. Da bi svoje delo na tem področju vsi dobro opravili, bi potrebovali celovite podatke (nadaljevanje na 6. strani)

(nadaljevanje s 5. strani)
o socialnogospodarskem položaju družin in posameznikov, ki družbeno pomoč resnično potrebujejo. Te podatke naj bi zbirali v centrih za socialno delo ali pri strokovnih službah samoupravnih interesnih skupnosti v občinah.

Tudi nekateri drugi delegati so podprli zamisel o nekakšni enotni »socialni evidenci«, kar so v nekaj organizacijah in občinah že izpeljali.

Del delegatov se je v svojih razpravah osredotočil na smotre socialne politike pri nas. Večina je podprla takšno socialno politiko, ki bo spodbujala večjo produktivnost dela in omogočala takšno delitev dohodka, ki bo krepila materialno podlago dela in s tem tudi ekonomsko in socialno varnost delavcev. Nekaj delegatov pa je opozorilo, da je del praktične socialne politike danes tako oblikovan, da zavira produktivnost. Zato so predlagali, da to problematiko rešujemo usklajeno z nagrajevanjem po delu in rezultatih dela ter s pravilnim ovrednotenjem proizvodnega dela.

Gradivo je povzeto iz Informacij Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za obveščanje v združenem delu.)

NAŠA DELEGATKA

V petčlanski celjski delegaciji, ki je tvorno sodelovala na III. konferenci, je bila tudi naša sodelavka, Angelca Hudej. Kot tajnica družbenopolitičnih organizacij v AERU stalno spremlja delo in naloge na tem pomembnem področju, iz bogatih izkušenj pa izvira tudi njen prispevek na konferenci sami. Sicer pa o tem več v pogovoru.

Preden bi povedali kaj več o III. konferenci Zveze sindikatov Slovenije, bi morda še kratko orisali in predstavili priprave na to pomembno srečanje v Celju in posebej v naši delovni organizaciji:

Angelca HUDEJ:

S pripravami na III. konferenco Zveze sindikatov Slovenije o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev

socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti smo v Celju in tudi v DO Aero pričeli že v septembru 1981. Skladno z dogovorom občinskega sveta ZSS Celje smo v vseh osnovnih organizacijah TOZD in DSSS organizirali razpravo o predlogu stališča in usmeritev III. konference ZSS. Polegocene gradiva smo v razpravi glavni poudarek namenili oceni lastnih razmer na naslednjih področjih:

— zaposlovanju, izobraževanju, zdravstvenemu varstvu, invalidskemu varstvu, varstvu pri delu, pokojninskemu zavarovanju, prehrani med delom, stanovanjski problematiki, produktivni in smotrni izrabi delovnega časa in otroškemu varstvu. Ugotovili smo,

da so posamezna področja v DO Aero dokaj dobro urejena. Člani osnovnih organizacij ZS pa so menili, da to ne sme pogojevati nedela sindikata na teh področjih, temveč mora to biti spodbuda za dobro oziroma boljše delo v naslednjem obdobju. Sindikat mora ves čas spremljati problematiko in pravočasno ukrepati ob nastalih problemih. Ob poostrenih pogojih gospodarjenja in ob upadanju življenjskega standarda se moramo vsi zavedati, da so problemi, ki se pojavljajo na teh področjih, še kako pomembni za razreševanje.

Pri razreševanju pa lahko ima odločilno vlogo prav sindikat.

Kako pa je potekalo delo na konferenci?

Angelca HUDEJ:

III. konferenca ZSS je potekala 5. in 6. 2. 1982. Uvodno poročilo za razpravo je podal podpredsednik republiškega sveta ZSS, Martin Mlinar. Spregovoril je o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti. Po kvalitetnem uvodnem poročilu je potekala razprava, v kateri je sodelovalo izredno veliko delegatov. V razpravi je bil glavni poudarek namenjen življenjskim in delovnim pogojem delavcev, kmetov, upokojencev. Ugotovimo lahko, da so delegati v razpravi predstavili glavni problem, ki se pojavlja v posameznih območjih v SR Sloveniji. Morda je bil premajhen poudarek namenjen prizadevanjem za smotrnejšo in produktivnejšo izrabo delovnega časa. Delegati pa so v razpravah nakazali predvsem probleme, premalo pa so spregovorili o konkretnih navodilih za odpravo le-teh oziroma o tem kaj bi morale osnovne organizacije takoj narediti za odpravo pomanjkljivosti.

Pripravili ste tudi referat o otroškem varstvu, ki je med dokumenti III. konference. Bi nam predstavili njegove značilnosti in ugotovitve?

Angelca HUDEJ:

Skladno z dogovorom, da naj vsi delegati III. konference ZSS občine Celje pripravijo razpravo z določenega področja, sem pripravila razpravo o problematiki otroškega varstva v občini Celje. V razpravi sem opozorila na težave, ki se pojavljajo pri poslovnem času VVO zaradi neuskladenosti dela DO ob sobotah oziroma t. i. podaljšanih delovnih dneh. Zaradi pomanjkanja prostorskih zmogljivosti, predvsem v novih soseskah, bi v prihodnje kazalo več narediti na področju preurejanja določenega števila stanovanj za potrebe VVO, ki bi jih lahko potem, ko se spremeni starostna struktura v stanovanjski soseski, z minimalnimi sredstvi ponovno preuredili za osnovni namen.

V razpravi sem spregovorila tudi o nujnosti sodelovanja krajevne

(nadaljevanje na 7. strani)

(nadaljevanje s 6. strani)
skupnosti in predvsem vseh staršev pri delu VVO. Vrtci naj bi postali odprti centri vzgoje in varstva vseh otrok v krajevni skupnosti — torej tudi tistih, ki niso neposredno vključeni v VVO.

Pohvaliti pa vsekakor moramo sodelovanje DO in VVO občine Celje. Velika večina DO sodeluje z VVO in jim za delo prispeva

svoje izdelke, VVO pa se DO dolžijo s priložnostnimi nastopi otrok na raznih proslavah.

Konferenca je sprejela stališča in usmeritve ter sklepe, ki delavcem v sindikatih zastavljajo mnogo novih, zahtevnih nalog.

Angelca HUDEJ:

Po obsežni razpravi so bila sprejeta stališča in usmeritve oziroma

dopolnitve predloga le-teh. V stališčih so opredeljene konkretne naloge za delo sindikatov na že prej navedenih področjih. Naloga osnovnih organizacij ZS je, da si skladno s stališči pripravijo konkretne programe dela na teh področjih. Seveda pa so vsa ta področja takšna, ki zahtevajo stalno aktivnost osnovnih organizacij sindikata. Tone Škerbec

OB DVAJSETLETNICI INFORMIRANJA IN NAŠEGA AERA

Uvodoma naj zapišem, da je nekaj let pred rojstvom našega INFORMATORJA in NASEGA AERA bolj ali manj redno izhajal BILTEN. Njegova vsebina je bila dokaj pestra, saj je zajemala področje samoupravljanja, odlomke in povzetke iz raznih zakonov in predpisov ter življenje v podjetju samem. Zasledimo tudi razne članke za razvedrilo. Uredniški odbor pa se je odločil naš BILTEN zamenjati s povsem informativnim delom INFORMATORJEM, katerega prva številka je izšla v marcu 1962. Torej lahko rečemo, da letos praznujemo dvajsetletnico rojstva našega rednega informativnega glasila. In naj se zdaj ozrem dvajset let v preteklost in zapišem, kaj nam je takrat prinesla prva številka INFORMATORJA. V samem spremnem dopisu, ki je bil priložen prvi številki, je bilo obrazloženo, kaj pomeni, oziroma kako bomo na najbolj preprost in neposreden način posredovali vse zanimive dogodke iz vsakdanjega življenja v tovarni, za katere menimo, da jih moramo poznati. Poglejmo, kaj je bilo zapisano v tej prvi številki INFORMATORJA.

1. Kratak pregled razvoja od leta 1922 dalje, kako poslujemo, kje vse smo locirani in kako organizirani, katere službe so v Kocenovi ulici, kaj se dela v Ulici Moše Pijade (zdaj Ipavčeva), v Šempetru, ter seznam delavcev, ki vodijo sektorje oziroma obrate v naši delovni organizaciji.

2. Glavni proizvodi in njih prodaja, ki je bila razdeljena že od leta 1950 na tri velike skupine. Kateri so naši proizvodi, kako procentualno poteka prodaja po republikah in kateri so naši glavni cilji v prihodnosti. Število zaposlenih, koliko uslužbencev, koliko delavcev itd.

3. Organizacija delavskega samoupravljanja, njegov pomen in pristojnosti upravnega odbora, komisij pri delavskem svetu ter kdaj je bil izvoljen prvi delavski svet (to je bilo 29. 8. 1950; prvi upravni odbor pa je bil izvoljen 6. 9. 1950).

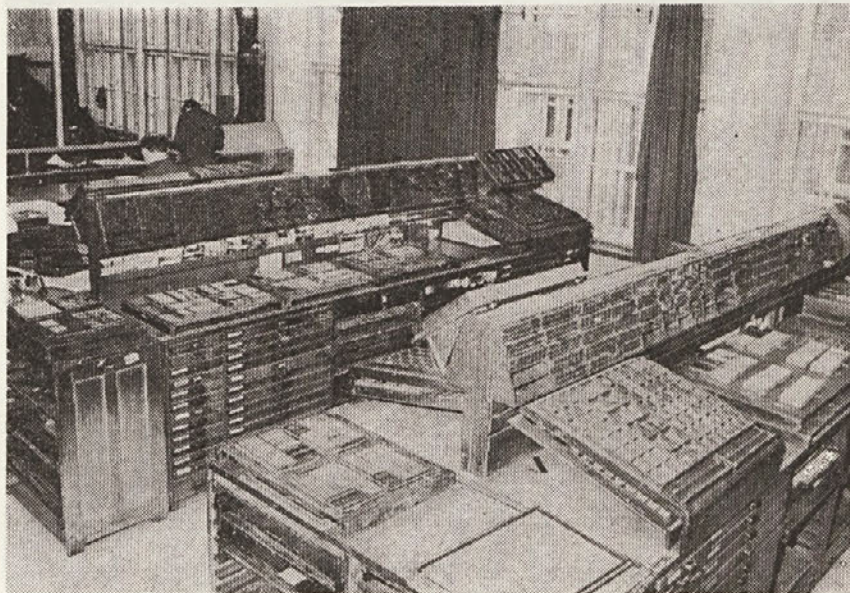
4. Kako smo organizirani v družbenopolitičnih organizacijah, delo in pravice ter dolžnosti sindikalne podružnice, v okviru ka-

tere je sodelovalo tudi nekaj komisij in več sekcij. Zelo delavna med njimi je bila komisija za družbeno prehrano, aktiv žena ter v sekcijah fotografski krožek in tamburaški zbor.

5. V mladinski organizaciji je bilo takrat bolj malo članov, vendar se je njihov utrip pri delu čutil na vseh področjih.

6. Pravila o delovnih razmerjih, oziroma povzetki internih pravilnikov, ki jih je bilo že takrat kar precej in nekaj osnovnih navodil o dolžnostih delavca v podjetju.

Takšna je bila vsebina prve številke INFORMATORJA in v letu 1962 smo prejeli pet števil. Poleg INFORMATORJA, katerega (nadaljevanje na 8. strani)

Iz stavnice v grafiki

(nadaljevanje s 7. strani)

glavni namen je bil seznaniti vse delavce z izključno strokovnimi problemi v podjetju in vsem posredovati najvažnejša določila posameznih pravilnikov, se je uredniški odbor odločil, da naj bi izhajal list z nekoliko drugačno vsebino, ki bo prikazoval življenje in delo tudi z druge plati. Tako je junija istega leta izšel NAS AERO, v preprosti, skromni obliki, z naklado 380 izvodov. V njem je bil dokaj obširen opis organov družbenega samoupravljanja, sindikalna podružnica pa je sporočila veselo novico, da smo končno le dobili domačo malico, oziroma da je 4. junija 1962 pričela kuhinja z rednim delom v obratu II. Ta dan smo prvič dobili doma pripravljeno malico, ki smo je bili zelo veseli. Torej še en pomemben jubilej, dvajset let od kar imamo lastno kuhinjo (morda bi to veljalo obeležiti ob otvoritvi novega obrata družbene prehrane). Zanimiva je bila tudi ostala vsebina prve številke: Kako je nastala tovarna

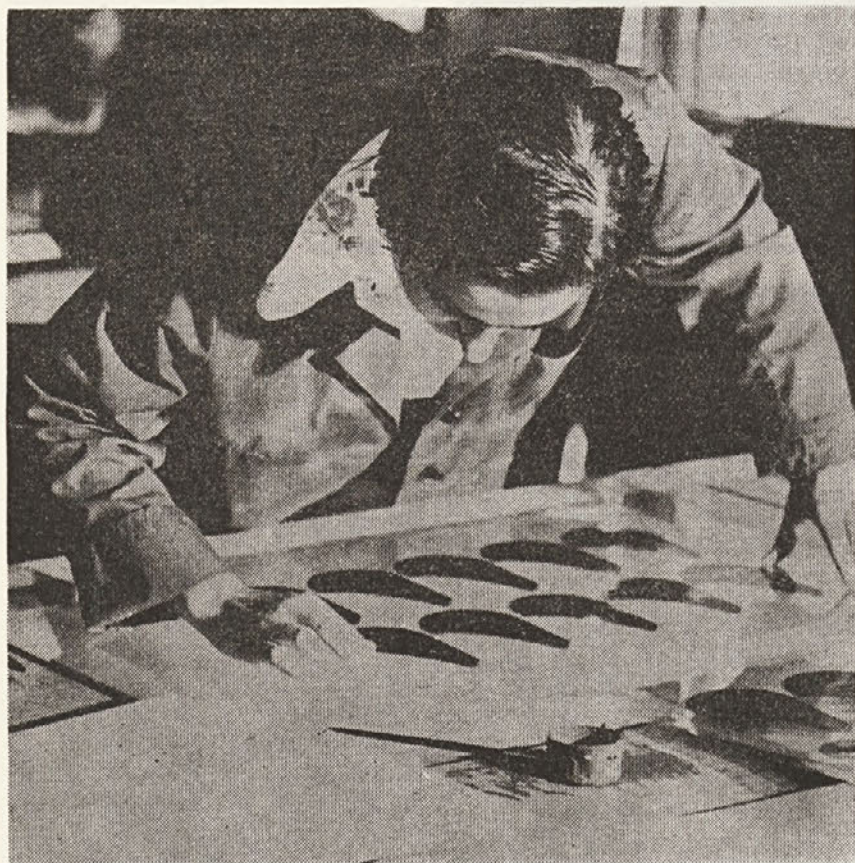
AERO, zapis o kakovosti naših izdelkov, poročilo splošnega oddelka o prihodih novih delavcev in odhodih, kdo med nami se je odločil, da bo živel v dvoje... Kar precej je še delavcev v Aeru, ki so mu ostali zvesti vse do danes. Zanimiv je bil tudi komentar izrazov, ki jih vsak dan uporabljamo, pa pogosto ne poznamo njihovega pravega pomena. Zelo posrečen je bil tudi zapis iz popotne torbe naših potnikov in še marsikaj. Kako je bil INFORMATOR in NAS AERO zelo dobrodošel, lahko označi tudi članek o našem glasilu v takratnem Celjskem tedniku, ki se je pričeval nekako takole: Aerovski BILTEN, ki je nekaj let izhajal bolj ali manj priložnostno, je te dni zamenjal nov list. Tako se je tudi delovni kolektiv celjskega Aera pridružil vsem tistim delovnim organizacijam, ki so spoznale potrebo po izdajanju lastnega glasila.

Se dosti zanimivega je bilo v naših glasilih, vendar je moj namen obuditi spomin na naš za-

četek obveščanja.

Ob zaključku pa le ne morem mimo jubilejnih števil NAŠEGA AERA ob dvajset in tridesetletnici samoupravljanja. Zlasti ob zadnji obletnici je bil dan zelo velik poudarek prehojeni poti samoupravljanja, saj trideset let ni tako kratko obdobje, pa je vendarle kar žalostno, da smo pozabili na pionirje našega samoupravljanja. Še vedno jih precej dela med nami in gotovo bi lahko povedali marsikaj zanimivega in tudi koristnega. Pa morda o tem kdaj drugič.

Malčka Stopar

Iz reprodukcije

Dopisujte
v naše glasilo

NAŠE GOSPODARJENJE

Kako smo poslovali v februarju 1982

Z rezultati proizvodnje in prodaje v februarju letošnjega leta ne moremo biti zadovoljni. Le-ti so povsod pod planskimi predvidevanji, razen pri prodaji v TOZD Grafika, kjer je prodaja na domačem trgu precej nad planom, med drugim tudi zaradi manjšega izvoza. Glavni vzroki za nedoseganje plana so pomanjkanje surovin in repromaterialov.

Tako je v skupini pisarniškega pribora še vedno največji problem pomanjkanje karbon in indigo papirjev, primanjkovalo pa je tudi teleprinterskih zvitkov. Podobno stanje je tudi pri pisalnih trakovih, kjer trenutno povpraševanje močno presega zmogljivosti proizvodnje.

Proizvodnje jasnit papirja ni bilo, izdelali pa smo nekaj karbon-printa in selfcontained papirja.

Tudi proizvodnja AC papirja je bila zelo skromna. V glavnem je bil v celoti prodan tistim partnerjem, ki so nam dobavljali surovine za omenjeni artikl.

V TOZD Kemija Šempeter se je nadaljevalo povpraševanje po vseh vrstah lepilnih trakov. Težave z oskrbo z domačimi in uvoženimi repromateriali so se nadaljevale. Predvsem pri specialnih selotejpih in obojestranskih lepilnih trakovih je bila proizvodnja minimalna. Veliko je povpraševanje po ročnih lepilcih kartonske embalaže. V prvih dneh februarja je zmanjkalo tudi matric in barve za razmnoževanje, vendar se stanje že izboljšuje. Kot je že bilo omenjeno, je TOZD Grafika preseгла vrednosti obsega prodaje. Plan je najmočneje presežen v obratu tiskarne I in neskončnih obrazcih. Izpad izvoza v mesecu februarju zaradi pomanjkanja mehanografskega papirja smo nadomestili z večjo prodajo na domačem trgu.

Poglejmo še izvozne rezultate.

Načrtovani obseg izvoza ne dosegamo. To je bilo sicer pričako-

vano, saj statistika prejšnjih let kaže, da so prvi meseci v letu običajno izrazito slabi pri realizaciji izvoza. Učinek lahko pričakujemo v drugi polovici leta.

Prodaja ključnih proizvodov za izvoz (AC, jasnit, selotejp, emba) še ni dosegla predvidene ravni in pri AC so nastale določene zaloge. Izvozna služba je mnenja, da je ta pojav v dani situaciji celo pozitiven, saj iščemo in prehajamo na nove kupce, tako da bodo te zaloge koristne pri plasmanu.

Na svetovnem tržišču je veliko povpraševanje po embi, za katero se ugotavlja tudi ekonomska upravičenost za izvoz.

Zaradi splošno nižjih svetovnih cen od domače oziroma od tistih, ki jih pričakujemo v izvozu, je naš izvozni asortiman še vedno zelo ozek. Zato bo na vseh področjih poslovanja potrebno še več pripravljenosti in sodelovanja za resnično povečanje izvoza.

Splošno problematiko poslovanja opredeljujemo še po posameznih TOZD, izražena pa je v absolutnih kot tudi v relativnih kazalcih poslovanja.

TOZD Kemija Celje si je v letu 1982 zastavila ambiciozne plane proizvodnje in prodaje. Težave pri zagotavljanju surovin in repromaterialov se odražajo tudi pri doseganju obsega proizvodnje v mesecu februarju.

Tako beleži TOZD Kemija Celje februarja letos obseg proizvodnje v višini 862,7 ton, kar je le 72 % plana, vrednostni obseg pa je prav tako pod planom in sicer za 28 %. Tudi primerjava rezultatov poslovanja z istim mesecem lanskega leta kaže na izredne izpade proizvodnje, saj je količinski obseg za 18 in vrednostni obseg za 7 % pod doseženo proizvodnjo v februarju leta 1981. Tudi kumulativno (januar—februar) rezultati niso ugodnejši. Obseg proizvodnje je pod planom kar za 33 % (izpad skoraj 800 ton proiz-

vodov), vrednost proizvodnje pa za 29 %.

V letošnjih prvih dveh mesecih tudi ne dosegamo rezultatov iz lanskega leta.

Tako je obseg proizvodnje manjši za 24 %, vrednostni obseg pa je 4 % nižji od doseženega v istem obdobju lani. Podobna gibanja kot jih zasledimo pri proizvodnji, ugotavljamo tudi pri doseženi prodaji, kjer smo v mesecu februarju prodali le 799,2 ton proizvodov, oziroma 66 % plana in vrednostno le 68 % plana, kar znaša 146 milijonov din. Tudi kumulativno so rezultati poslovanja pod planskimi predvidevanji kar za eno četrtino.

Konec februarja je bilo zaposlenih 524 delavcev, kar je za 5 delavcev manj kot je načrtovano in kar za 6 delavcev manj kot je bilo zaposlenih v Kemiji Celje februarja leta 1981. Izkoriščenost delovnega časa je bila skladna s planom razen pri nadurah. V preteklem mesecu beležimo 1.960 ur, kar je za 17 % manj od plana.

S produktivnostjo dela se TOZD Kemija Celje ne more pohvaliti. Količinska produktivnost dela je bila v februarju kar za 21 % nižja od planirane in za 8 % nižja od dosežene v februarju lani.

Vrednostna produktivnost pa je bila v februarju za 22 % nižja od načrtovane in približno enaka ravnini produktivnosti, ki je bila dosežena februarja 1981.

Podobni so tudi rezultati o produktivnosti dela, če primerjamo produktivnost dela kumulativno (januar—februar).

Izvoz v dolarjih je v prvih dveh mesecih letošnjega leta za 54 % manjši od predvidenega, v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta pa je za 30 % večji.

Uvoz v dolarjih je nižji od planiranega mesečno in kumulativno, pa tudi v primerjavi s preteklim letom.

(nadaljevanje na 10. strani)

(nadaljevanje z 9. strani)

V **TOZD Kemija Šempeter** se nadaljuje nedoseganje plana proizvodnje in prodaje že iz meseca januarja. Tako je bil dosežen količinski plan proizvodnje z indeksom 69 in vrednostni z indeksom 76. Glede na februar leta 1981 je količinski obseg proizvodnje za 18% pod lanskoletnim in vrednostni za 9% pod ravniyo februarja 1981.

Zato so tudi kumulativni rezultati (januar—februar 1982) pod planom; količinski obseg proizvodnje za 24% in vrednostni za 25%, glede na isto obdobje lani pa za 9% količinsko in 2% vrednostno.

Zaposlenost v **TOZD Kemija Šempeter** je naslednja: Konec februarja je bilo zaposlenih 292 delavcev, kar je za 1% (4 delavci) manj kot je bilo načrtovano. Če primerjamo isti mesec lanskega leta, je število zaposlenih večje za 2 delavca.

Izkoriščenost delovnega časa je bila v preteklem mesecu skladna s planom, razen pri nadurah, ki so kar za 70% manjše od planiranih.

Produktivnost dela je v **TOZD Kemija Šempeter** slabša od načrtovane, saj je količinska produktivnost za 32% nižja od planirane in 19% nižja od dosežene v mesecu februarju lanskega leta. Vrednostna produktivnost pa je manjša od plana za 24% in glede na februar lani nižja za 10%.

Tudi kumulativno za mesec januar in februar 1982 so kazalci produktivnosti pod planiranim in pod dejansko doseženim v istem obdobju lanskega leta.

Predvideni izvoz v dolarjih je v prvih dveh mesecih letošnjega leta dosežen le 23% in je tudi v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta 10% manjši.

Uvoz v dolarjih je nižji od načrtovanega in tudi od doseženega v preteklem letu, saj je kumulativno dosežen le 50% od predvidenega, v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta pa je za 16% manjši.

TOZD Grafika je v februarju letos beležila boljše poslovne rezultate kot je bilo planirano in boljše kot jih je dosegla mesec poprej.

Ustvarila je 648 ton proizvodov, kar je za 8% več kot je bilo načrtovano in kar za 33% več kot je bila dosežena proizvodnja v istem mesecu preteklega leta. Se ugodnejši rezultati so pri vrednostnem obsegu proizvodnje, ki je v februarju dosegel 151 milijonov din realizacije.

Tako je plan za mesec februar prešežen za 20%, v primerjavi z istim mesecem lani pa kar za 71%.

Kumulativno (januar—februar 1982) so rezultati poslovanja manj ugodni zaradi precejšnjega izpada proizvodnje v januarju.

Tako je v prvih dveh mesecih letošnjega leta fizični obseg proizvodnje za 8% pod planom, a vendar za 30% nad doseženim obsegom poslovanja v istem obdobju preteklega leta. Tudi vrednostni obseg je za 4% pod planom in za 57% nad doseženo proizvodnjo v istem obdobju leta 1981.

Rezultati prodaje so ugodnejši od proizvodnih, saj je **TOZD Grafika** v februarju preseгла količinski obseg prodaje za 14% in vrednostni za 25%. Glede na februar leta 1981 pa je prodaja večja za 34% in vrednostno za 70%.

Kumulativno je v mesecih januar—februar obseg prodaje za 4% pod planom, vrednostni plan pa je dosežen 100%. Glede na isto obdobje lani je obseg prodaje večji za 20% in vrednostni za 49%.

Število zaposlenih konec meseca februarja je v **TOZD Grafika** znašalo 520 delavcev, kar je za 1% (5 delavcev) manj kot je bilo načrtovano in za 1 delavca več kot je bilo zaposlenih delavcev v **TOZD Grafika** v februarju leta 1981.

Pomemben pokazatelj uspešnosti poslovanja je tudi dosežena produktivnost dela.

Količinska produktivnost dela, izražena s proizvodnjo v tonah na zaposlenega, je znašala v februarju letošnjega leta 1.41 ton, kar je za 8% nad planom in kar za 29% več kot v istem mesecu leta 1981.

Vrednostna produktivnost, izražena z vrednostjo proizvodnje na delavca, je znašala v mesecu februarju 308.588 din, in je bila za 21% nad planom in za 71% nad

doseženo produktivnostjo v februarju lanskega leta.

Kumulativno (januar—februar) pa je količinska produktivnost za 5% in vrednostna za 2% pod planom. Glede na isto obdobje lani, pa je količinska produktivnost večja za 26%, vrednostna pa za 58%.

Poprečni neto OD na delavca je znašal v januarju 1982 12.743 din in je za 3% višji od poprečnega neto OD v letu 1981. Fizični izvoz v februarju je nekoliko pod planskimi predvidevanji, kumulativno (januar—februar) pa je za 19% nad planom. V prvih dveh mesecih letošnjega leta je bil izvoz vrednostno kar 8-krat večji od doseženega v istem obdobju lanskega leta.

Fizični uvoz je precej nižji, tako od planiranega, kakor tudi od doseženega v lanskem letu, saj je kumulativno doseženo le 52% planiranega uvoza, indeks I.—II. 82/ I.—II. 81 pa znaša komaj 38%.

Proizvodnja celuloze v **TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvođe** je bila v februarju dobra. Dosežena je bila 4% nad planirano količino. Poraba lesne mase je bila zelo ugodna in sicer 5,06 m³ na 1 tono celuloze, zato ker je bil v večjem delu uporabljen celulozni les (83%).

Proizvodnja papirja je za 2% pod planirano količino zaradi velikih zalog nedokončane proizvodnje. Izredno nizka pa je bila v tem mesecu proizvodnja CF papirja za Kemijo Celje zaradi problemov s kakovostjo premaznih surovin in velikih količin deklasiranega papirja.

Tudi izvoz papirja je bil v tem mesecu bistveno manjši, kar bo moral **TOZD** nadomestiti v naslednjih mesecih.

Proizvodnja pinotana je delala brez problemov in preseгла plan kar za 17%. Tudi vrednostna proizvodnja oziroma prodaja presega plan, predvsem zaradi nove kakovosti pinotana (na 628), ki ima tudi višjo ceno.

TOZD Trženje je konec februarja zaposloval 235 delavcev, kar je za 3 delavce (1%) manj kot znaša plan in za 4 delavce več, kot

je bilo zaposlenih v februarju preteklega leta.

Izkoriščenost delovnega časa je bila v januarju skladna s planom.

Tako so bile delovne ure dosežene 100%, medtem ko so izostanki pod planom za 11%. Plan nadur je bil dosežen le 56%.

Neto osebni dohodki na delavca so v januarju znašali 15.570, kar je za 12% več od povprečnega neto OD v letu 1981.

Delovna skupnost skupnih služb ima po stanju konec meseca fe-

bruarja zaposlenih 254 delavcev, kar je za 3 delavce nad planom oziroma 1%. Glede na isti mesec leta 1981 je število zaposlenih večje za 8 delavcev oziroma za 3%.

Na porast zaposlenih je v mesecu januarju vplivala premestitev 3 delavk iz TOZD Trzenje v oddelek devizne dokumentacije v DSSS, v mesecu februarju nastop delavke v kuhinji na Ipavčevi ulici za določen čas in premestitev ene delavke iz kuhinje v DSSS.

Izkoriščenost delovnega časa in povprečne OD ugotavljamo za pretekli mesec. Tako je bila v januarju izkoriščenost delovnega časa ugodnejša kot smo predvidevali po planu, saj je bilo izostankov za 3% manj, kot je bilo načrtovano, pa tudi nadure so bile za 15% nižje od plana.

Povprečni neto OD na delavca so v januarju 1982 znašali 14.348 din, kar je enako povprečnemu neto OD na delavca v delovni skupnosti v letu 1981.

Sonja Krašovec

STEKLA PROIZVODNJA NA S-3

Lani ob prazniku republike smo v naši delovni organizaciji proslavili veliko delovno zmago z dokončanjem obsežnih montažnih del na projektu S-3 v TOZD

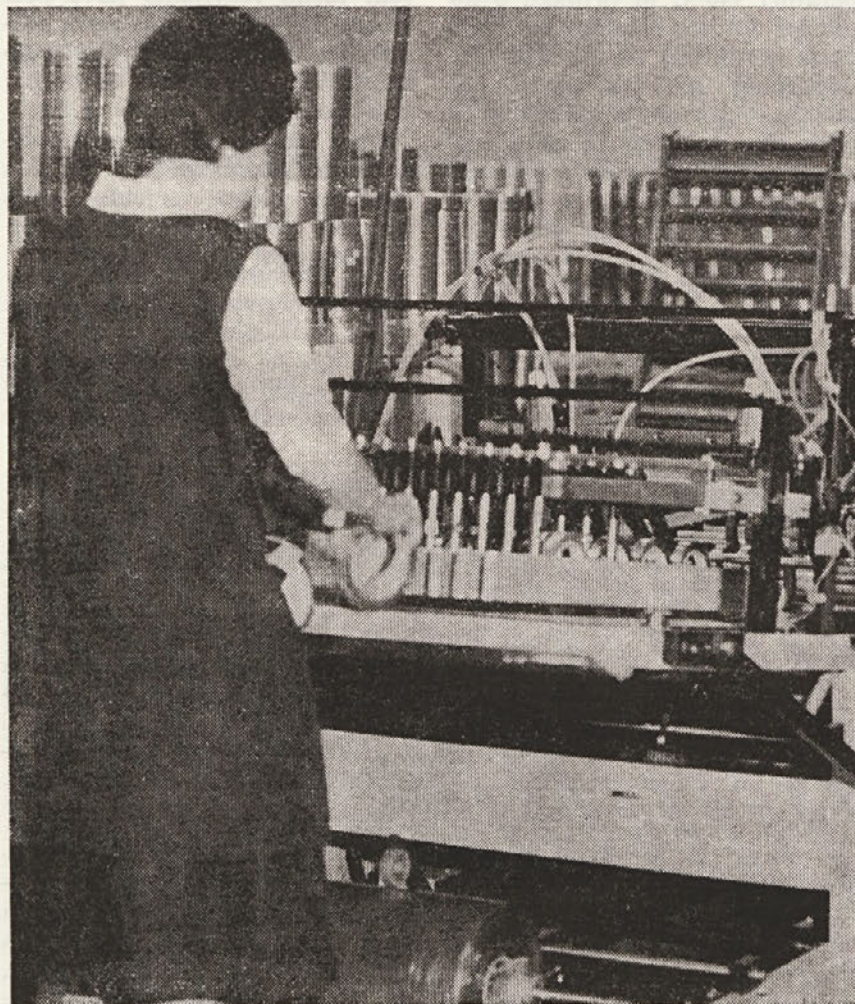
Kemija Sempeter. Od suhega teka opreme, kot imenujemo delo strojev brez surovin, do mokrega teka, smo morali dobiti več soglasij in potrdil o kakovosti ter

varnosti delovnih priprav, naprav in strojev.

Tako smo 15. decembra 1981 dobili odločbo Elektroenergetske inšpekcije občinskega inšpektorata Skupščine občine Zalec, s katero je bil dovoljen pričetek šestmesečnega poskusnega obratovanja nove rekuperacijske naprave. Takoj smo jo vključili v obratovanje, saj je stara rekuperacijska naprava, ki je bila dobavljena pred petnajstimi leti od firme Sellotape, zadnja leta delala s slabim izkoristkom. Nova naprava sicer ni delovala s svojo polno zmogljivostjo zaradi neobratovanja novega stroja S-3 in neugodnega zimskega časa, temveč je le z boljšim izkoristkom opravljala delo stare naprave. V začetku februarja letos smo dobili tudi soglasje za poskusno obratovanje tehnološke opreme stroja za nanos lepila, to je stroja S-3, ki zaključuje proces impregnacije papirja z lepili in s tem projekt razširitve proizvodnje lepilnih trakov. 22. februarja smo proizvedli prvo jumbo rolo lepilnega traku na PVC foliji in jo razrezali na novem rezalnem stroju, ki je proizvod lastne strojegradnje, za prodajo.

Tehnološka oprema projekta S-3 bo v šestmesečnem poskusnem obratovanju morala doseči vse tehnološke in varnostne parametre ter kakovost proizvodnje za izvoz.

Služba investicij

Pri razrezu selotejpa

IZ NAŠEGA PROIZVODNEGA PROGRAMA

PINOTAN

Tovarna celuloze v Goričanah je bila v preteklosti vključena v delniško družbo s papirnico v Vevčah, pred prvo svetovno vojno pa še s tovarno lesovine v Medvodah, ki jo je pred mnogimi leti uničil požar.

Pri tehnološkem procesu pridobivanja celuloze po sulfitnem postopku so ostajale velike količine odpadnega smrekovega lubja. Strokovnjaki so to takrat izkoristili za pridobivanje tanina in poleg tovarne celuloze postavili še skromen obrat za proizvodnjo smrekovega tanina.

Do 1947. leta sta podjetji obratovali ločeno, po združitvi pa se je pričela tudi predelava sulfitne lužnice. Takratna zmogljivost proizvodnje je bila le 1000 ton letno. Naprave so bile v glavnem bakrene, ključna problema pa sta bila nalaganje sadre in korozija.

1968. leta se je vodstvo tovarne odločilo za trikratno povečanje proizvodnje. Tako so bile vgrajene sodobne naprave za uparjevanje in sušenje iz nerjavnih materialov. Ob povečanju

proizvodnje je bila ponudba pinotana za domači trg prevelika in se je zato več kot polovica tega proizvoda lahko izvažala.

Po raznih investicijah v kemijsko predelovalni industriji pa je nastalo povečano povpraševanje po novih proizvodih, ki smo ga s stalnim razvojem še zadovoljevali vse do pred nekaj leti, ko je že bila vsa proizvodnja prodana na domačem trgu.

Surovina za proizvodnjo različnih kakovosti lignosulfonatov — trgovsko se imenuje pinotan — je odpadna sulfitna lužnica, ki se pridobiva z delignifikacijo lesa, v našem primeru lesa smreke ali jelke. V kuhalnikih pri temperaturi 140°C in pritisku 6 atmosfer dobimo celulozo kot vlaknasto strukturo ter kalcijev lignosulfonat kot vodotopno sol. Lužnico, ki vsebuje približno 13 odstotkov suhe snovi, nato zgoštimo na 50 odstotkov v vakuumskih uparilnikih in po potrebi izvršimo substitucijo kationov, oksidacijo ali termično razgradnjo sladkorjev v visokotlačni posodi.

Proizvode prodajamo v tekoči obliki ali pa jih posušimo v atomizerju.

Lignosulfonati se v praksi uporabljajo kot vezivna sredstva, kot plastifikatorji, dispergatorji, zaščitni koloidi in pomožna strojlina sredstva. Največji porabniki so živilska, kemijska, farmacevtska in usnjarska industrija ter proizvodnja nafte. V srednjeročnem programu razvoja Tovarne celuloze in papirja v Medvodah je tudi investicija za popolno izrabo sulfitne lužnice. Tako bomo lahko proizvedli okrog 18.000 ton različnih proizvodov, od katerih bi morali 10.000 ton izvoziti. Zaradi stalnega razvoja kemije lignosulfonatov tudi v našem tozdu razvijamo nove proizvode in prilagajamo nove tehnološke ugotovitve v proizvodnjo z lastnimi, v glavnem domačimi strokovnjaki.

Prav zdaj preizkušamo popolnoma nove tehnološke prijeme, s katerimi bomo verjetno lahko pocenili proizvodnjo in izboljšali kakovost v novem obratu.

Nande Debeljak

SREČANJE Z NAŠIMI DIPLOMANTI

V začetku februarja je direktor naše delovne organizacije, Milan Zupančič, prvič sprejel diplomante visokih šol, ki so uspešno zaključili študij v preteklem letu.

V pozdravnem nagovoru, ob čestitki našim štipendistom in delavcem, ki so študirali ob delu, je tovariš Zupančič poudaril pomembnost znanja.

Z več in novim znanjem smo močnejši in vsak novi strokovnjak je vse bolj pomemben za naš sedanji in prihodnji razvoj.

V nadaljevanju srečanja je beseda tekla o diplomskih delih, ki

jih je tovariš Zupančič pregledal in pojasnil tudi pomen sodelovanja in spoznavanja strokovnih delavcev posameznih strok.

Razgovora so se udeležili:

Jože DOMJAN, diplomirani oblikovalec, ki je opravljal diplomsko delo iz teme: GLEDALIŠKI PLAKAT.

Za to svoje delo je prejel tudi nagrado Mladi za napredek Celja, ki še posebej poudarja kakovost njegovega diplomskega dela.

Bojan BORŠTNER, diplomirani ekonomist, je izdelal zanimivo ANALIZO JUGOSLOVANSKEGA

TRŽIŠČA TEŽKE SUROVE KOŽE IN POMEN DEŽEL V RAZVOJU NA TEM PODROČJU.

Irena SCHMIDT, diplomirana ekonomistka, ki je svoje diplomsko delo povezala z našo delovno organizacijo. Naslov dela: ANALIZA JUGOSLOVANSKEGA TRŽIŠČA ZA KOPIRNE PAPIRJE.

Iztok NARAKS, diplomirani ekonomist, je pripravil diplomsko delo, ki na svojski način obravnava manj razvite dežele: AMINOVA TEORIJA GOSPODARSKEGA RAZVOJA MANJ RAZVITIH DRŽAV.

Milena CESTNIK, diplomirana ekonomistka, je izdelala ANALIZO EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO V DO AERO. Za to svoje delo je prejela nagrado Mladi za napredek Celja, ki poudarja tudi širši pomen njenega zaključnega visokošolskega dela.

Zdenka PENIČ, diplomirana inženirka kemijske tehnologije, je pripravila diplomsko delo: TESTI STRUPENOSTI NA REKI KRKI, DOLOČEVANJE STRUPENOSTI POVRŠINSKIH VODA. Njene ugotovitve bodo gotovo pomemben prispevek pri preučevanju onesnaženosti naše Savinje.

Bojan ZALOŽNIK, diplomirani inženir kemijske tehnologije, je za svoje diplomsko delo izbral temo: SELEKTIVNA ELOCIJSKA PAPIRNA KROMOFOGRAFIJA TEHNIČNO DISPERGIRANIH IN ELEKTRODIALIZIRANIH ŠKROBOV.

Tudi to je eno od del, ki jih bomo lahko morda uporabili v našem proizvodnem procesu.

Milena KUKOVIČ, diplomirana inženirka kemijske tehnologije, je pripravila diplomsko delo: VPLIV HLB SISTEMA NA SISTEM EMULZIJSKE POLIMERIZACIJE — odvisnost od energije adsorpcije emulgatorjev na meji razdelitve faz.

Jože RANDL, diplomirani ekonomist, je za zaključek svojega visokošolskega študija izbral temo: ZASNOVA METODOLOŠKEGA PRISTOPA K IZDELAVI DEL IN NALOG V DO AERO. Tovariš Randl je ob osvetlitvi svojega dela pojasnil, da njegova naloga predstavlja pristop k izdelavi razvida del in nalog.

Diplomirani ekonomistki **Sanja PRELOG** in **Jelka SORČAN** ter diplomirani oblikovalec **Radovan JENKO** se razgovora zaradi delovnih obveznosti niso mogli udeležiti.

Zato bomo o njihovih diplomskih delih kaj več zapisali kdaj drugič.

V nadaljevanju razgovora je direktor naše delovne organizacije, Milan Zupančič, seznanil naše diplomante s trenutnimi načrti AERA, predvsem na področju prodaje našega znanja v dežele v razvoju. Omenil pa je tudi nekatere manjše nove usmeritve v našem proizvodnem programu, n. pr. tozda Grafika, na področju plakatov, posterjev in grafičnih map.

Osvetlil je tudi težave, s katerimi se srečujemo v sedanji gospodarski situaciji in ki seveda ne zadevajo le nas, temveč tudi ostale proizvajalce naši proizvodnji potrebnih repromaterialov.

Za prisrčen sprejem in čestitke se je v imenu diplomantov zahvalil Jože Randl, ki je poudaril, da so takšna srečanja nedvomno velika spodbuda za prizadevnejše in kakovostnejše delo.

Dora Rovere

DELOVNI OBISK SINDIKALNIH DELAVCEV

Po dogovoru z Zveznim odborom sindikata delavcev grafične, časopisne, izdajateljske in informativne dejavnosti je slovenski Republiški odbor sindikata grafične in papirne industrije pri-

pravil razgovore o združevanju dela in sredstev v industriji omenjenih dejavnosti.

Po delovnih obiskih v Kartonažni tovarni v Ljubljani in tozdu Tiskarna Mladinske knjige so

se 3. marca predstavniki zveznega in republiškega sindikata pogovarjali s sindikalnimi delavci v naši delovni organizaciji o problematiki in uresničevanju združevanja sredstev v grafični in papirni industriji.

V delovni skupini zveznega odbora so bili: član Predsedstva Zveze sindikatov Jugoslavije Radisav Mančič, svetovalec in strokovni delavec Žika Milošević, strokovna delavka v Zvezi sindikatov Jugoslavije Milica Todorović in sekretar Republiškega odbora sindikatov Slovenije za grafično in papirno industrijo, Milan Deisinger.

V razpravi so pozitivno ocenili prizadevanja AERA in uresničevanje samoupravnih sporazumov o skupnih investicijskih naložbah, vlaganjih v surovinsko bazo ter naše izkušnje na tem področju.

(nadaljevanje na 14. strani)

(nadaljevanje s 13. strani)

Kritično so izpostavili nepravilno usmeritev nekaterih temeljnih in proizvodnih delovnih organizacij, ki kratkovidno ocenjujejo cilje dohodkovnega povezovanja in ne izpolnjujejo sporazumov ter dogovorov pri združevanju

dela in sredstev in se vse preveč zapirajo vase.

Pogovor je tekel tudi o rezultatih gospodarjenja v preteklem letu, načrtih in nalogah v tem srednjeročnem obdobju ter o delu sindikata v delovni organizaci-

ji. Ugotovitve iz delovnega razgovora bodo služile za poglobljeno analizo in zastavljanje smernic za aktivnost ter naloge sindikatov v zaostreni gospodarski situaciji.

Tone Škerbec

ANGOLSKI VELEPOSŁANIK V AERU

15. januarja je našo delovno organizacijo obiskal veleposlanik LR Angole v Jugoslaviji Francisco Silva.

Delovni obisk je potrdil nadaljevanje in poglobitev gospodarskega in tehničnega sodelovanja med Aerom in neuvrščeno An-

golo, katerega začetki segajo že v leto 1980. AERO je skupaj z delovno organizacijo DEČJE NOVINE iz Gornjega Milanovca prevzel obveznost za izgradnjo proizvodnje šolskih potrebščin v Angoli.

Visoki predstavnik prijateljske Angole si je med obiskom ogledal nekatere proizvodne obrate na Ipavčevi ulici, predstavniki naše delovne organizacije pa so ga seznanili s proizvodnim programom in tehnologijo.

Tone Škerbec

URESNIČEVANJE POLITIKE NEUVRŠČENOSTI SR SLOVENIJE IN NJEN PRISPEVEK K SODELOVANJU SFRJ Z NEUVRŠČENIMI DRŽAVAMI V RAZVOJU

UGOTOVITVE S POSVETOVANJA SVETA ZA MEDNARODNE ODNOSE PRI REPUBLIŠKI KONFERENCI SZDL TER KOMISIJE ZA MEDNARODNO SODELOVANJE PRI CENTRALNEM KOMITEJU ZVEZE KOMUNISTOV

Osnovna ugotovitev posvetovanja je vsekakor bila, da je pomen neuvrščeniosti v svetu naraščal in da ima kot samostojen izvenblokovski dejavnik veliko perspektivo v celotnem svetovnem dogajanju.

S kritično oceno našega lastnega ravnanja pa moramo ugotoviti, da je pri nas politika neuvrščeniosti v ožjem smislu, kot politika široko dojeta, niso pa v vsej širini dojeti gospodarski vidiki neuvrščeniosti in še posebej ni dojet boj

za novo mednarodno gospodarsko ureditev. Na tem področju izredno zaostajamo in samokritično moramo ugotoviti, da preveč poudarjamo ožje politične vidike neuvrščeniosti. Vsi se, žal, ne zavedamo, da je boj za novo mednarodno gospodarsko ureditev danes osnovni vzvod boja za družbeni napredek v svetu. Nadaljevanje takšnih teženj lahko pripelje do zelo resnih posledic v našem mednarodnem položaju.

Naša šibka točka v odnosih z državami v razvoju so nedvomno ne le blagovne menjave, ampak tudi kulturni odnosi in znanstvenotehnično sodelovanje. V prihodnje so možne bistvene spremembe, če bo pri tem aktivno sodelovalo združeno delo in naša celotna družba. Tako kot potrebujemo široka družbena prizadevanja za stabilizacijo, tako potrebujemo stalno družbeno gibanje za razvijanje odnosov: gospodarskih, znanstvenotehničnih, kulturnih in drugih z državami v razvoju. Potrebujemo tudi resnično družbenopolitično gibanje za novo mednarodno gospodarsko ureditev, kjer imata še posebej pomembno vlogo Socialistična zveza delovnih ljudi in Zveza sindikatov.

Zagotoviti moramo tudi večji pretok informacij, ki bi morale prihajati do združenega dela. Naša diplomatsko-konzularna in skupna gospodarska predstavništva v tujini razpolagajo z veliko večjim številom informacij, kot naše gospodarstvo — naše delovne organizacije. Pri pretoku informacij bosta morala imeti večjo vlogo Center za preučevanje sodelovanja z državami v razvoju in Center za upravljanje podjetij v družbeni lastnini v državah v razvoju.

Izredno zapostavljamo in podcenjujemo tudi kulturne stvaritve držav v razvoju. Enaka ugotovitev velja tudi za sodelovanje z neuvrščenimi državami na informativnem področju. Imamo skupnost časopisnih agencij in skupnost televizij, toda znotraj teh skupnosti ravnamo tako, kot da sta namenjeni le manj razvitim državam, med katere pa Jugoslavija ne spada in zato teh skupnosti tudi ne upoštevamo.

Organi družbenopolitičnih organizacij, Lige za mir in drugi bi lahko o mnogih stvareh tudi pred svetom jasneje opredelili naša stališča. Družbenopolitične organizacije morajo pri obravnavanju mednarodnih problemov doseči veliko večji obseg. Zagotoviti moramo, da bodo naši občani svobodno izražali svoja mnenja o vseh naših mednarodnih vprašanjih, enako kot pri obravnavanju naših notranjih problemov.

SR Slovenija je v obdobju od leta 1975 dosegla na gospodar-

skem področju naslednje rezultate:

V obdobju od 1975. do 1980. leta se je slovenski izvoz v države v razvoju povečal za 3,5-krat, uvoz pa za 2,1-krat, v prvih osmih mesecih leta 1981 pa se je izvoz v države v razvoju povečal za 22,6 %, v primerjavi z enakim obdobjem v letu 1980.

V zadnjih letih se je močno povečala tudi vrednost investicijskih del organizacij združenega dela iz Slovenije v teh državah (od 2.1 milijona dolarjev v letu 1975, na več kot 100 milijonov dolarjev v letu 1981).

Jugoslovanski izvoz v države v razvoju se je v zadnjih petih letih v skupnem svetovnem izvozu zmanjšal za 30 %. Močno se je zmanjšal tudi naš uvoz industrijskih proizvodov iz teh držav, ki zdaj znaša le 1,7 % celotnega našega uvoza iz držav v razvoju. Tudi v naših srednjeročnih načrtovanjih ne odpiramo možnosti za povečanje industrijskega uvoza iz držav v razvoju.

Pri Gospodarski zbornici Slovenije se organizacije združenega dela organizirajo v sekcije za pospeševanje gospodarskega sodelovanja s posameznimi državami oziroma skupinami držav. Ustanovljenih je že 13 sekcij za države v razvoju. Delo teh sekcij je usmerjeno predvsem v organizirano, skupno nastopanje na trgih teh držav in usklajevanje programov ter nosilcev poslovne aktivnosti OZD. S konzorciji naj bi organizacije združenega dela njihove članice — zagotovile skupne raziskave posameznih trgov in skupno nastopanje pri uresničevanju projektov v neuvrščenih državah in drugih državah v razvoju. Doslej je bilo ustanovljenih 6 konzorcijev, in sicer za Libijo, Irak, Arabski zaliv, Nigerijo, Vzhodno in Zahodno Afriko. V Afriko in na Bližnji vzhod smo v letu 1980 izvozili 80 % naših izvoznih artiklov, namenjenih za države v razvoju, iz Afrike pa prihaja skoraj polovica našega uvoza in teh držav. V zadnjih petih letih se je število predstavništev slovenskih organizacij združenega dela in bank v teh državah povečalo od 19 na 28, vendar pa sta Latinska Amerika in Azija še vedno slabo »pokriti«.

Najpomembnejši partnerji pri našem izvozu v države v razvoju so Irak, Libija, Egipt in Iran.

Naloge iz plana družbenega razvoja SR Slovenije v obdobju 1976—1980 niso bile v celoti izpolnjene. Tudi za to obdobje še vedno nimamo izdelanih celovitih programov sodelovanja s posameznimi državami v razvoju, nismo še zagotovili enotnejše in bolj usklajeno neposredno nastopanje slovenskih organizacij združenega dela na trgih teh držav v povezavi z organizacijami združenega dela iz Jugoslavije.

Z ukrepi tekoče gospodarske politike moramo učinkoviteje povečati dohodkovno motiviranost organizacij združenega dela za izvoz v države v razvoju, še posebej za skupne naložbe in delitev proizvodnje s podjetji iz držav v razvoju. Zagotoviti bomo morali stabilne uvozne režime, zmanjšanje uvoznih dajatev za blago, proizvedeno v državah v razvoju in doseči spremembo naših predpisov, ki urejajo delovanje naših in mešanih podjetij v državah v razvoju. Prek sklada solidarnosti z neuvrščenimi in državami v razvoju naj bi se slovenske organizacije združenega dela bolj vključile v pomoč in sodelovanje z najmanj razvitimi državami v razvoju.

Anita Žoher

biti obveščen
pomeni tudi obveščati

PREGLED INOVACIJSKE DEJAVNOSTI V DO AERO ZA LETO 1980

V tem pregledu bom poskušal z določenimi statističnimi podatki prikazati, kakšna sta odnos do inovacijske dejavnosti in aktivnosti v posameznih TOZD in DSSS Aero. Ob koncu bo podana tudi primerjava s stanjem v SR Sloveniji.

TOZD KEMIJA CELJE

Za uporabo v TOZD Kemija Celje je bilo prijavljenih 45 inovacijskih predlogov, od tega 40 prijav delavcev TOZD Kemija Celje, 6 pa od delavcev iz drugih TOZD in DSSS.

Zavrtnjena sta bila 2 predloga.

Realizirano 28 predlogov.

15 predlogov še ni realizirano (stanje 16. 12. 1981).

1 avtor je odstopil od prijave.

TOZD GRAFIKA

V TOZD Grafika je bilo za uporabo pripravljenih 28 predlogov, od tega 23 prijav delavcev iz Grafike, 5 pa od delavcev drugih TOZD in DSSS.

Zavrtnjenih je bilo 6 predlogov.

Realiziranih 13 inovacij.

9 predlogov še ni realiziranih.

TOZD KEMIJA ŠEMPETER

Za uporabo v TOZD Kemija Šempeter je bilo prijavljenih 22 predlogov, od tega so jih 15 prijavili delavci te TOZD, ostale (8) pa delavci iz drugih TOZD in DSSS Aero.

Zavrtnjenih je bilo 5 predlogov.

Realiziranih je 14 predlogov.

3 predlogi še niso realizirani.

TOZD TRZENJE

Za uporabo v TOZD Trzenje je delavec te TOZD prijavil 1 predlog, ki je bil zavrtnjen.

DSSS

Za uporabo v DSSS sta bila prijavljena 2 predloga, oba avtorja sta iz DSSS. Predloga sta že realizirana.

TOZD TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA MEDVODE

Delavci te TOZD so za uporabo v svoji TOZD prijavili 6 predlogov.

Zavrtnjen je bil en predlog.

Realiziranih je 5 inovacij.

Za uporabo v DO Aero so bili prijavljeni 4 predlogi. Zavrtnjena sta bila 2 predloga.

Ostala dva še nista realizirana.

Povečanje dohodka od inovacij za DO AERO v letu 1980 je bilo kar precejšnje, skupno 8,257.009 dinarjev.

Če upoštevamo le tiste predloge, za katere je bil opravljen izračun gospodarske koristi, bi v poprečju dohodek na eno realizirano inovacijo znašal 400.000 din. Če pa računamo vse realizirane predloge, bi v poprečju ena inovacija ustvarila dohodek v vrednosti 150.000 din. Učinek bi bil seveda večji, če bi se izračun gospodarske koristi opravil za večje šte-

tilo inovacij, kar bi morale strokovne komisije upoštevati pri svojem delu.

Po anketi, ki jo je v Sloveniji opravila komisija za inventivno dejavnost pri Republiškem odboru sindikata delavcev kemične in nekovinske industrije Slovenije, je poprečni dohodek za eno realizirano inovacijo znašal 250.000 din. Značilno je, da pretežni del evidentiranih inovacij odpade na nekaj večjih DO, (ostale, ki so bile zajete v anketi (skupno 24 DO in TOZD s 25.000 zaposlenimi) pa so še bolj na začetku sistematskega dela in spodbujanja inventivne dejavnosti.

Iz tega, sicer kratkega pregleda, lahko razberemo nekatere probleme, s katerimi se srečujemo inovatorji in inovacijska dejavnost v Aero v celoti. Omenim naj predvsem dva: precejšnje število še nerealiziranih inovacij in sorazmerno majhno število izračunov gospodarske koristi.

Zakaj še vedno niso realizirane nekatere inovacije, čeprav bo kmalu minilo dve leti od prijave? Glavni vzroki so verjetno: premajhna osebna zavzetost in angažiranost avtorja predloga, slaba povezanost v inovacijski verigi, neteamsko delo, nasprotovanje okolja. Z določenimi ukrepi bomo morali odpraviti takšne slabosti, saj je naš končni cilj realizirana inovacija, ki nam bo povečala dohodek. Izračun povečanja dohodka, oziroma čiste gospodarske koristi, je pogosto odvisen od pristopa strokovne komisije, večkrat pa tudi od različnih evidenc in urejene ali neurejene dokumentacije v TOZD. Obstojajo pa tudi takšni predlogi, pri katerih je izračun zelo težaven ali celo nemogoč.

Vsekakor bi morali v prihodnje zagotoviti, da bi se izračuni opravili v čim več primerih, ali pa da bi se vsaj ocenila gospodarska korist, kar dopušča tudi naš Pravilnik o inovacijski dejavnosti.

Zaradi boljše preglednosti pogledjmo nekatere podatke še v tabeli:

Potencialni uporabnik	Število prijavljenih predlogov	Število zavrtnjenih predlogov	Realizirano	Nerealizirano	Opravljen izračun gospodarske koristi
TOZD Kemija Celje	45	2	28	15	8
TOZD Grafika	28	6	13	9	4
TOZD Kemija Šempeter	22	5	14	3	2
DSSS	2	—	2	—	1
TOZD Trzenje	1	1	—	—	—
TOZD Medvode	6	1	5	—	4
DO Aero	4	2	—	2	—
SKUPAJ AERO	108	17	62	29	19

Marjan Furlan

POPOTNICA NOVEMU ZAKONU O VARSTVU IZUMOV, TEHNIČNIH IZBOLJŠAV IN ZNAKOV RAZLIKOVANJA

1. UVOD

Zakon o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja je pričel veljati 27. junija 1981, njegova uporaba pa je obvezna od 28. decembra 1981. V času pripravljanja novega zakona (4 leta) je bilo v razpravi nekaj osnutkov, pri čemer so najbolj konstruktivno sodelovali slovenski strokovnjaki. Osnova za sprejem novega Zakona so bile velike družbenogospodarske spremembe pri nas, ki so jih spremljali ustrezni sistemski zakoni, posebno Zakon o združenem delu. Vedeti moramo, da novi zakon obsega materijo dosedanjih treh zakonov — Zakona o patentih in tehničnih izboljšavah, Zakona o vzorcih in modelih in Zakona o blagovnih in storitvenih znamkah, ki so bili v veljavi od leta 1960 oziroma 1961.

20-letno obdobje je pokazalo dobre in slabe strani teh zakonov in izkušnje so — upajmo, da koristno — uporabljene v novem zakonu. Ker je zakon doma in v svetu (zaradi nekaterih originalnih rešitev in bistvenih novosti) dvignil veliko prahu, menim, da bo prav, da se o tem vsaj delno informirajo tudi delavci Aera. Za lažje razumevanje tematike bom v nadaljevanju podal nekaj osnovnih pojmov, ki se uporabljajo v izrazoslovju.

2. INTELEKTUALNA LASTNINA

Ta kategorija obsega dve bistveni področji:

- avtorska in
- industrijska lastnina.

Avtorska lastnina pomeni pravice avtorja, ki jih pridobi s tem, da ustvari nekaj novega, izvirnega, predvsem na področju umetnosti, (glasbeniki, slikarji, književniki), arhitektura, oblikovanje...

V svetu je zaščita avtorskih pravic različno urejena, obstaja pa samo ena ustanova, ki registrira avtorske pravice, to je t. i. Copyright Office v ZDA.

INDUSTRIJSKA LASTNINA

Pravna disciplina, ki obsega pravne oblike za zaščito izumov in znakov razlikovanja, je znana pod imenom pravo industrijske lastnine. Le-to se v glavnem ukvarja z zaščito izumov in znakov razlikovanja. Izum se pravno zaščiti s PATENTOM, znaki razlikovanja pa z MODELOM, VZORCEM, BLAGOVNO ALI STORITVENO ZNAMKO IN Z OZNAKO POREKLA.

Industrijska lastnina obsega različne pravice, ki so usmerjene k temu, da nosilci pravice (npr. lastniki patenta, modela...) na tržišču zagotovijo določeno prednost pred konkurenco. To se doseže s tem, da se mu prizna ali izključna pravica izkoriščanja določene stvaritve (izuma, oblike telesa, žiga...) ali se zaščiti pred nelojalno konkurenco.

Skupne značilnosti pri vseh teh pravicah so:

- a) ekskluzivnost (izključnost)
- b) teritorialnost
- c) formalnost.

Ekskluzivnost pomeni, da ima nosilec določene pravice izključno pravico izkoriščati zavarovano lastnino. To pravico lahko sicer odstopi drugim zainteresiranim, seveda proti dogovorjeni odškodnini (npr. licenca za patent ali know-how). Pravice so časovno omejene, razen za blagovno in storitveno znamko. Patent, npr. v Jugoslaviji lahko traja največ 14 let, po tem obdobju je (brezplačno) na razpolago vsakomur, ki ga zna in želi izkoriščati.

Teritorialnost: izključno pravico izkoriščanja ima nosilec izuma samo v državah, kjer so mu odobrene pravice do patenta. Če je izum zaščiten v ZDA, Franciji in Angliji, ga lahko v Jugoslaviji brezplačno uporabljamo, izdelka pa seveda ne bi smeli prodajati v omenjene tri države.

Formalnost: Pravice ne morejo biti zaščitene, če se ta zaščita ne zahteva s prijavo pri pristojnem organu za industrijsko lastnino

— v Jugoslaviji je to Zvezni zavod za patente.

PATENT

S patentom se zavaruje izum, ki pomeni novo rešitev opredeljenega tehničnega problema.

V interesu družbe v celoti je, da se ustvari čimveč izumov in tehničnih izboljšav. Pokazalo se je, da je najbolj uspešen način za spodbujanje inventivne dejavnosti, če se nosilcu izuma priznajo določene pravice, s katerimi se mu omogoči izključna pravica izkoriščanja izuma (monopol), ki je časovno omejena. Zgodovina beleži začetek patentnega prava v letu 1474 (Beneški dekret). Sledil je angleški zakon o monopolih (1623. leta), razmah pa je ta disciplina doživela po francoski revoluciji. 1791. leta je bil sprejet Zakon v Franciji, 1793. pa v ZDA. V naši državi je bil prvi zakon s tega področja sprejet 1920. leta.

Da bi lahko IZUM zaščitili s patentom, mora izpolnjevati tri bistvene lastnosti:

- izum mora biti nov
- biti mora plod ustvarjalnega dela
- biti mora industrijsko in tehnično izvedljiv ter uporabljen v industrijski proizvodnji ali v kakšni drugi gospodarski ali negospodarski dejavnosti.

Podrobneje so te tri bistvene lastnosti obdelane v samem zakonu. Prav tako zakon postavlja nadaljnje omejitve za možnosti patentiranja v Jugoslaviji. Pri nas ni mogoče zaščititi kemijske spojine ali zlitine, kot je to možno v mnogih drugih državah. Pač pa je mogoče zavarovati postopek za pridobivanje kemijske spojine ali zlitine. Tudi zmesi dveh ali več snovi so v našem zakonu izvzete iz zaščite.

ZNAKI RAZLIKOVANJA MODEL IN VZOREC

Z modelom se zavaruje nova zunanja oblika določenega industrijskega ali obrtnega izdelka, oziroma njegovega dela.

(nadaljevanje na 18. strani)

(nadaljevanje s 17. strani)

Z vzorcem se zavaruje nova slika ali risba, ki se da prenesti na določen industrijski ali obrtni izdelek.

V veliki ponudbi blaga se sodobni potrošnik često odloča za nakup nekega proizvoda v glavnem zaradi zunanjega videza (poleg kvalitete) in oblike. Na teh elementih so zasnovane mnoge današnje industrije, npr. obutvena, tekstilna, zabavna elektronika, gospodinjski pripomočki itd. Zato proizvajalci določenega blaga pogosto ščitijo svoje pravice, tako da so jim zagotovljene enake prednosti kot pri patentih. Stojalo za selotejp ali lepilec za trakove, ki sta zavarovana, lahko dela in plasira v Jugoslaviji le Aero in tisti, ki bi mu Aero to dovolil. Zunanja oblika proizvoda ter slika ali risba so znaki razlikovanja v gospodarskem prometu. Po teh znakih se blago med seboj razlikuje. Oblika steklenice za Coca-Colo je takšna le za Coca-Colo. Takšna embalaža se ščiti z modelom in je postala za potrošnika že skoraj bolj pomembna od vsebine.

Zakon določa, da so oblika telesa, slika ali risba novi, če se bistveno razlikujejo od tistih, ki so bile prej prijavljene in od tistih, ki so bile pred vložitvijo prijave dostopne javnosti. Tudi v tem primeru so v zakonu navedeni še dodatni primeri, ko zavarovanje ni mogoče.

BLAGOVNA IN STORITVENA ZNAMKA

Z blagovno, oz. storitveno znamko se zavaruje znak, ki je v gospodarskem prometu namenjen za ločevanje blaga oz. storitev iste ali podobne vrste.

Označevanje blaga je znano že iz starega veka, v srednjem veku pa je postalo že zelo pogost pojav — celo obvezna uporaba pri nekaterih izdelkih — posebno z razvojem cehov. V moderni dobi potrošnika je postalo označevanje blaga nujnost zaradi razlikovanja, pa tudi zaradi zaščite potrošnika. Posebej je to pomembno za blago, ki je pakirano v zabojih, steklenicah itd. Tako

blago potrošnik ne more poskusiti, niti videti, sodi ga po znamki.

Ekonomski pomen znamk (nekateri znamko imenujejo tudi »žig«) je danes ogromen. Nekatere znamke so postale že skoraj sinonim za vrsto blaga: ASTOR — za cigarete, COCA-COLA — za osvežilne pijače, MARGARET ASTOR — za kozmetiko, IBM — za računalnike... Znamka je instrument za osvajanje tržišča in eden osnovnih simbolov ugleda podjetja. Primer: SAVA KRANJ priznava, da bi brez uporabe semperitove znamke imeli mnogo težjo pot na tuji trg. V Jugoslaviji skoraj vsak proizvajalec avtoplaščev sodeluje s svetovno priznano firmo in uporablja njeno ime. Takih in podobnih primerov je v naši praksi še veliko. Vrednost znamke se v podjetjih na zahodu izraža v težkih milijonih dolarjev.

Z znamko se sme zavarovati samo znak, ki je primeren za ločevanje blaga oziroma storitev v gospodarskem prometu, kot so slika, risba, beseda, izraz, vinjeta, šifra, kombinacija teh znakov in kombinacija barv. Druga oseba lahko uporablja isti ali podoben znak za označevanje blaga ali storitev drugačne vrste. Primer: neka druga firma bi lahko uporabila ime Aero za označevanje, recimo sesalcev za prah. Ne bi pa ga smela uporabiti za označevanje lepilnega traku, ker je Aero zaščitena znamka, ki vključuje v seznamu blaga tudi lepilne trakove. Nosilec znamke ima izključno pravico uporabe znamke v gospodarskem prometu za označevanje svojih proizvodov ali storitev.

Ta pravica obsega uporabo znamke na embalaži, katalogih, prospektih, oglasih, fakturah, korespondenci.

VSEBINA PRAVIC, S KATERIMI SE ZAVARUJEJO IZUMI IN ZNAKI RAZLIKOVANJA

To področje je obdelano v III. poglavju zakona. Nosilec patenta, modela ali vzorca ima po zakonu naslednje pravice:

— v proizvodnji izkoriščati in

ne dovoliti drugim, da izkoriščajo zavarovani izum, obliko telesa, sliko ali risbo

— dati v promet predmete, ki so izdelani po zaščitnem izumu ali znaku razlikovanja

— razpolaga s patentom, modelom ali vzorcem

— ima pravico do povračila, kadar kdo drug izkorišča v proizvodnji njegov zavarovani izum ali znak razlikovanja.

LICENCA

Licenca pomeni pravico za izkoriščanje tujega patenta, know-how, modela, vzorca ali znamke. Nosilec katerekoli od teh pravic lahko z licenčno pogodbo prenese oz. odstopi pravico izkoriščanja drugi osebi. Tudi Aero uporablja v proizvodnji licence za določene proizvode. (npr. samokopirni papir, Aerocopy). Seveda se take pravice praviloma odstopajo za visoke vsote denarja.

KNOW-HOW

Dobesedno bi prevedli »vedeti kako«. Pod tem izrazom se v tehnično-tehnološkem smislu razumejo znanja in izkušnje predvsem v postopkih, receptih, planih, navodilih, tehničnih risbah, dokumentaciji, itd. Bistvo know-how pa so lahko tudi izumi, ki niso ali sploh ne morejo biti patentirani, podatki, kako se izum uporablja v proizvodnem procesu... Šele ti dodatni podatki lahko omogočijo funkcioniranje in optimalno uporabo nekega izuma ali tehnične izboljšave.

3. OSNOVNE NOVOSTI V ZAKONU

Naša država se je na področju razvoja in zaščite izumov tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja znašla v razmerju do industrijsko razvitih držav podobno kot ostale dežele v razvoju, ki so odvisne od uvoza tehnologije. V večini teh držav so nacionalni zakoni o zaščiti industrijske lastnine kopije Zakonov iz razvitih držav in ne ustrezajo stopnji razvoja proizvajalnih sil. Podobno velja tudi za naš, zdaj še lahko rečemo, stari Zakon. Zato ter zaradi večjih družbenogospodarskih sprememb v zadnjih dvajsetih letih je bilo potrebno prilagoditi in spremeniti obstoječo zakonodajo. Dosedanji sistem zaščite i-

zumov ni izpolnil niti ene od osnovnih družbenih funkcij — ni spodbujal lastne tehnološke ustvarjalnosti in prenosa sodobne tehnologije iz tujine. Uvoz tuje tehnologije je bil pogosto neselektiven, poleg tega pa je ta uvoz destimuliral domače znanstveno-raziskovalno in razvojno delo.

Novi Zakon bi moral omogočiti hitrejši razvoj tehnologije v jugoslovanskem gospodarstvu s pospešenim razvojem lastne tehnologije in s hitrejšim ter lažjim prenosom tehnologije iz tujine. S tem bi novi Zakon prispeval k:

— hitrejšemu ekonomskemu razvoju države

— hitrejšemu in širšemu uveljavljanju načel svobodne menjave dela prek širšega povezovanja znanosti in proizvodnje

— hitrejšemu in bolj učinkovitemu informiranju o domačih in tujih izumih, ki so prijavljeni za zaščito v Jugoslaviji.

Bistvene novosti v Zakonu pa so:

a) Po Zakonu o združenem delu predstavljajo izumi sredstvo za proizvodnjo in so, kot vsa druga sredstva v združenem delu, v družbeni lasti. Novi Zakon opušča klasični patent kot pravno obliko za zaščito izumov, ki so nastali v združenem delu. Klasični patent daje nosilcu patenta izključno pravico (monopol) do izuma, kar je v nasprotju z naravo odnosov v združenem delu. Tako je patent kot oblika zaščite izumov prilagojen jugoslovanskemu sistemu. OZD, v kateri je bil ustvarjen izum, le-tega lahko zaščiti s patentom. Uporaba tega izuma v drugih OZD se lahko urejuje s samoupravnim sporazumom na načelih združevanja dela in sredstev. OZD, ki je nosilec patenta, ima pravico na delež dohodka, ki se doseže z izkoriščanjem izuma v proizvodnji. Če se zainteresirani strani ne moreta sporazumeti, spor rešuje pristojno sodišče združenega dela. Te določbe v novem Zakonu so v javni razpravi vzbujale največ nasprotujočih si mnenj.

b) Zaradi spodbujanja ustvarjalcev so sistematizirane in detajlno obdelane moralne in materialne pravice izumiteljev in drugih ustvarjalcev, katerih stva-

ritve so zaščitene z Zakonom (členi 8 do 13).

c) Bolj jasno in popolneje je urejena vsebina pravic, s katerimi se zavarujejo izumi in znaki razlikovanja. Za razliko od starega Zakona ni več predvideno, da ima nosilec patenta, modela ali vzorca pravico, da drugim osebam prepove dati v promet izdelke, ki so narejeni po zaščitenem izumu, obliki telesa, sliki, ali risbi. To pravico si pridobi le, kadar se omenjeni izdelki uporabljajo v proizvodnji v naši državi. S tem je ukinjen neupravičeni tržni monopol patenta, modela in vzorca, ki je obstajal do sedaj, ne glede na to, ali so se ti izkoriščali v proizvodnji ali ne. S to določbo naj bi se tuje družbe maksimalno stimuliralo za transfer svoje tehnologije v našo državo.

d) Novi Zakon predvideva, da se z licenčno pogodbo (za patent) model ali vzorec, ne more predvideti pravica dajalca licence, da isto licenco odstopi še drugemu subjektu na ozemlju SFRJ. Če predmet licence v SFRJ izkorišča tudi oseba, ki mi sklenila licenčne pogodbe, ki pa združuje delo in sredstva s pridobiteljem licence, je dajalec licence upravičen do plačila, ki je sorazmerno povečanemu obsegu izkoriščanja izuma, modela ali vzorca.

e) Pravica do uporabe znamke se sme odstopiti le, če se hkrati odstopi tudi tehnologija, ki zagotavlja enako kakovost blaga in storitev, ali če pridobitelj licence za znamko že razpolaga s tako tehnologijo.

f) Patent traja 7 let, šteto od dneva objave patentne prijave. Model in vzorec traja 5 let, šteto od dneva prijave. Patent se lahko podaljša še za 7 let, če se v proizvodnji v SFRJ dejansko in resno uporablja. Enako se lahko model in vzorec podaljša za dobo 5 let.

Do sedaj je npr. patent trajal 15 let od dneva objave. Pri tem je treba upoštevati, da je od prijave do objave, ko postane patent dostopen javnosti v Jugoslaviji, pogosto preteklo 5 let in več. Tako je bil nek izum pri nas lahko dejansko zaščiten tudi 20 let in več.

g) Uvedena je nova kategorija zaščite — to je zaščita oznake porekla proizvoda, ki ima poseben pomen v živilsko-prehrabeni industriji, industriji pijač itd.

h) Predviden je novi postopek za priznavanje patenta, t. i. preloženi postopek preverjanja patentnih prijav.

Patentna prijava, ki izpolnjuje vse pogoje iz Zakona se objavi 18 mesecev po dnevu, ko je bila vložena prijava, oz. od dneva, ko je bila zahtevana prednostna pravica. Po poteku tega roka ima vsak pravico vpogleda v prijavo. Po objavi patenta lahko vsi zainteresirani zahtevajo popolni preizkus pogojev za priznanje patentov. S tem preizkusom se ugotovi, ali izum ustreza vsem kriterijem za priznanje patenta. Prijavitelj patenta sme to zahtevati že od dneva prijave dalje. Zahteva pa mora biti opravljena najkasneje v štirih letih od dneva objave, sicer prenehajo pravice, ki se priznavajo po tem Zakonu.

i) Zakon predvideva dve vrsti prisilnih licenc zaradi preprečevanja zlorab patentnih pravic — to sta obvezna in uradna licenca.

j) Predvideva obvezno evidentiranje vseh tehničnih izboljšav v gospodarskih zbornicah po republikah. Zaščito tehničnih izboljšav prepušča samoupravnim aktom v DO.

k) Predvideno je, da je vsak delavec v združenem delu, ne glede na to, kakšno delo opravlja, lahko proglašen za avtorja tehnične izboljšave. Izumitelj, oz. avtor tehnične izboljšave, ima pravico do dela dohodka, ki se ustvari z uporabo izuma ali tehnične izboljšave.

Upajmo, da se bodo pričakovanja sestavljalcev novega Zakona uresničila v takšnem obsegu, kot si želimo. Zakon sam ne bo zaživel, ne bo pomenil preobrata v ekonomskem in tehnološkem razvoju naše družbe, če mu mi, člani te družbe, ne bomo dali vse podpore. Pa ne samo moralne, temveč tudi in predvsem z našim odnosom do dela, do ustvarjanja.

Marjan Furlan

naš aero 19

PROSLAVE OB DNEVU ŽENA

V počastitev mednarodnega dneva žena je komisija za kulturno in zabavno dejavnost pri konferenci izvršnih odborov Zveze sindikatov AERO Celje pripravila proslave v temeljnih organizacijah. Na proslavah so sodelovali člani recitatorske skupine AERO, Mešani pevski zbor AERO, otroci Vzgojno-varstvene ustanove ZARJA iz Celja, Osnovne šole Šempeter in Loke pri Žusmu. Naše sodelavke so nastopajoče toplo sprejele in doživele prijetne trenutke!

Tone Škerbec

Prisrčen nastop najmlajših

Dopisujte

v naše glasilo

II. REVIJA PEVSKIH ZBOROV CELJSKIH DELOVNIH ORGANIZACIJ

17. februarja se je v Kulturnem domu v Storah odvijala II. revija pevskih zborov, ki delujejo v delovnih organizacijah v naši občini. Posvečena je bila slovenskemu kulturnemu prazniku.

Revija je bila uspešno izvedena in vsa pohvala gre predvsem organizatorjema — Kulturnemu društvu Železar in Komisiji za kulturo v Železarni Štore.

V dvorani, polni obiskovalcev — ljubiteljev domačih pesmi, so

nastopili Moški pevski zbor Avto Celje, Moški pevski zbor PTT Celje, Moški pevski zbor Libela Celje, Mešani pevski zbor Železarne Štore, Mešani pevski zbor Kovinotehne Celje, Mešani pevski zbor Gostinskega podjetja Celje in Mešani pevski zbor AERO Celje.

Revijo so spremljali tudi predstavniki Občinskega sindikalnega sveta in Zveze kulturnih organizacij Celje, ki so poudarili pomen

širjenja pevske kulture med delovnimi ljudmi, saj pesem plemeniti in združuje. Sicer pa sodelovanje v pevskem zboru zahteva mnogo dela v že tako skopo odmerjenem prostem času.

Strokovnjaki, ki so ocenjevali kakovost nastopajočih, so pohvalili tudi napredovanje našega zbora, kar je velika spodbuda našim pevcem za delo v prihodnje.

Dora Rovere

SPREJEM DRŽAVNIH PRVAKOV - MLADINCEV ROKOMETNEGA KLUBA AERO

16. februarja smo na skromni slovesnosti v naši delovni organizaciji pozdravili mladinske dr-

šavne prvake v rokometu, predstavnike vodstva Rokometnega kluba AERO Celje in predsednika

Telesno-kulturne skupnosti Celje, Aleša Ilca — sekretarja Občinske konference Zveze komunistov Celje.

Direktor DO AERO, Milan Zupančič in pomočnik direktorja delovne organizacije za poslovno koordinacijo, Zvone Hudej, sta v imenu AERA čestitala našim državnim prvakom in zaželela uspešen nadaljnji razvoj celjskemu rokometu.

Predsednik Telesno-kulturne skupnosti Celje, Aleš Ilc pa je poudaril odločilno vlogo in povezanost združenega dela pri zagotavljanju materialnih osnov za uspešno delo pri športnih aktivnostih. Veliki dosežki celjskih športnikov so rezultat skupnih prizadevanj!

Tone Škerbec

PREBERITE, NE BO VAM ŽAL

Tokrat predstavljamo dve domači in eno tuje literarno delo.

Pisateljica **Nada GABOROVIC** v romanu **SEME** pripoveduje o življenju potomca kmečko-obrtniške družine, o njegovi hčerki, vnukih in pravnukih.

Dogajanje obsega čas enega življenja, sedmih desetletij boja za obstanek. Roman sestavljajo trije deli, v katerih spremljamo boj mladega fanta z revščino, dvakraten odhod v Ameriko in vrnitev v domovino in organiziranje delavcev pred drugo svetovno vojno. Med vojno iz zapora v taborišče in odtod beg k partizanom. Vztrajnost, ki je bila vodilo njegove življenjske poti, pa se ob odhodu pravnukinje v tujino prične nagibati v poraz in starčevsko onemoglost.

Avtorica obsežno snov predstavlja na lep in zanimiv način. Pripoved je tekoča, zanimivi pa so

dialogi, v katerih spoznamo govor ljudi iz planinskega okolja, odrezav jezik, prepleten z ljudskimi reki.

ŠUMIJO GOZDOVI DOMAČI je roman **Antona INGOLICA** in eno zadnjih del našega pisatelja. Ingolič nam poetično in doživeto upodablja svet pohorskih gozdov in njegovih prebivalcev.

Branje je še posebej zanimivo predvsem zato, ker je v pisanju pisatelj sprostil svoj čustveni odnos do domovine in slovenskih gozdov.

Roman je izšel v ponatisu ob Ingoličevi 70-letnici.

Znani angleški življenjepisec, **David WEISS** nam v romanu **HARVEY, NENAČETI ZDRAVNIK** predstavlja življenje zdravnika, ki je živel v srednjem veku (1578—1657) in sodi med najbolj razgibane duhove tega časa. V zgodovini medicine je njegov pri-

spevek izredno pomemben, saj so bila njegova razmišljanja zasnovana na prirodoslovnih temeljih in so se bistveno razlikovala od stališč drugih srednjeveških zdravnikov. Svoje strokovne misli je utemeljeval na svojih anatomskih in fizioloških izsledkih.

Njegovo življenjsko delo je študija krvnega obtoka z naslovom: **Osnova pravilnega gledanja na krvni obtok**. Sicer pa je vzporedno preučeval tudi nastanek življenja in svoje poglede in ugotovitve strnil v delu: **Temelj resničnega gledanja na razvoj živih bitij**.

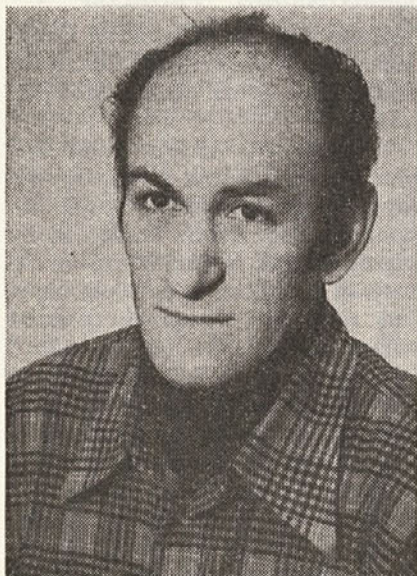
Zaradi svojega revolucionarnega pogleda na svet je imel v življenju mnogo težav.

Menimo, da vam ob prebiranju omenjenih del ne bo dolgčas in da boste spoznali spet nekaj novega in zanimivega.

Dora Rovere

CICU V SPOMIN

Debeljaka Cirila-Cica, ni več. Težko, svinčeno težko, je med nas neusmiljeno priletela ta huda vest. Morali smo se posloviti od človeka, ki smo ga dan prej gledali, se z njim pogovarjali — danes pa...

Ja — danes se morajo stroji vrteti naprej.

Delo za delom prihaja, vsi opravljamo svoj delček, da dosežemo celoto, tu nekje pa je veriga pretrgana, tu je člen, ki manjka.

Z besedami se ne da opisati vsega tega, kar občutimo v sebi sedaj, ko nas je za vedno zapustil dragi Cic.

Vsakdanje besede so premalo za bolečino in rezko tesnobo, ki nas bo še dolgo obdajala.

Cic je imel težko mladost. Izpod Pohorja so ga prvi koraki ponesli v dolino v šolo. Vse je bilo drugače kot danes. Odraščal je v času, najtežjih preizkušenj naših narodov. Okupator ga je kaj kmalu ločil od dragih staršev in sestra. Oče mu je padel kot talec, pa tudi matere ni videl nikoli več. Umreti je morala, ne da bi še samo enkrat videla slovensko zemljo.

Po osvoboditvi se je Cic pričel učiti za stavca in tako stopil med Guttenbergove črne umetnike. Srečanje s črkami in pisano besedo,

mu je globoko vtisnilo neizbrisano hotenje tudi po lepi slovenski besedi. Veliko prej skrito, sčasoma pa vse močnejše, se je v Cicu oglašala druga sila in potreba — potreba po športu. Ukvarjal se je z mnogočem. Viden pa je bil kot atlet — tekač, skakalec, kot alpski smučar. Poskušal se je na smuških skokih in še kje drugje tako, da je končno našel svoj svet tišine, svoje gore. Le-te je imel najraje, tu je njegov duh vojskoval boj z lastnim premagovanjem.

Cic je postal stavec, nato odelkovodja in še korektor. Tudi tu je bil posebež. Njegove izbrane besede, njegovi članki v Planinskem vestniku, Celjskem tedniku in še drugod, so ustavljale dah. Bil je posebno tankočuten tudi za liriko. Veliko je tega, kar nam je zapustil lepega, napisanega v spomin na naše rojstne dni in druge prilike. Vse je prepletel v ponazoritev čustev, razpoloženja in tako vseskozi skrbel za lep slovenski jezik. Debeljak Ciril nas je vsa leta zastopal tudi na letnih in zimskih grafičnih igrah in tudi od tam prinašal visoka odlikovanja. Odlikovanja pa si je priboril tudi na drugih področjih. Največ zaslug pa ima za planinstvo in alpinizem. Kot plezalec z mnogimi preplezanimi prvenstvenimi vzponi v domačih in tujih gorah, kot požrtvovalen gorski reševalec, se je končno izoblikoval v himalajca. Cic se je med prvimi slovenskimi odpravami podal na streho sveta, na Himalajo.

Težko je z nekaj stavki opisati tolikšno pot, težko je obelodaniti vsa snovanja in vse načrte ob delu in športu, o katerih je Cic neusahljivo pripovedoval. Vse je bilo tako živo in prepričljivo, da je hkrati tudi nepojmljivo — prezgodaj zaključeno. Ob preranem grobu smo Cicu v slovo povedali:

»Ne da bi bilo besed premalo in bi se vse, kar življenje prinese, ne dalo povedati. Ne, besed je namreč preveč in so zaradi tega le besede, življenje in delo človeka pa je nenadomestljivo, ravno

v vrednotenju tistega, kar je pustil v nas in po čemer se ga bomo spominjali. Tu je vir veličine vsakogar, ki nas zapusti za vedno, a obenem ostaja z nami.«

Vse strmine, ki jih je Cic srečeval na svoji poti, v katere se je zagrizel in jih premagoval, drugo za drugo — tudi tiste najhujše so bile za njim — mar sta res le usoda in trenutek spozabe odločila drugače.

Marsikaj, kar nam je Cic zapustil, bo ostalo z nami za vedno in tako bo tudi ostal z nami tudi on.

P. F.

IVAN HAJNŠEK

V nenehnem hlastanju za časom, ki vse bolj usmerja naše korake, ki vse bolj omejuje naša zблиževanja, kdaj pa kdaj poseže trda, mrzla in neusmiljena roka smrti. Le njej uspe ustaviti naš korak, da pomislimo na svojega bližnjega, ki smo ga sicer iz dneva v dan srečevali, pa vendar pri tem čestokrat ostajali drug od drugega tako daleč...

Tako je nenadoma prenehala življenjska pot našemu dolgoletnemu sodelavcu Ivanu Hajnšku. V naš kolektiv je vstopil v letu 1958 in se zaposlil v knjigovoznici. Pozneje je delal kot mizar v službi vzdrževanja. Mnogim je ostal v spominu kot

podjeten, delaven, pozoren, predvsem pa skrben upravnik počitniškega doma na Lošinju. V zadnjem desetletju pa je bil vratar v TOZD Grafika.

S svojo skromnostjo, ki je bila ena njegovih glavnih odlik, si je pridobil mnogo prijateljev. S svojo preprosto osebnostjo pa je znal

navezati prijetne tovariške odnose z vsemi, s katerimi ga je družilo skupno delo.

Družina, v kateri je bil zgleden mož in oče, je izgubila svojega varuha in vodnika, mi pa smo izgubili dobrega in poštenega sodelavca. Kljub bolezni, ki je vse bolj

izčrpavala njegovo zdravje, je bil razumevajoč in potrpežljiv in skušal je ohraniti vedrino duha. Mirno in tiho se je poslovil od nas, tako pač, kakšno je bilo njegovo življenje. In takšnega bomo ohranili v našem spominu.

L. S.

L I T E R A R N I   U T R I N K I

PESMI

V gozdu je tiho,
lepo in dišeče
vse tam živi —
živi.

Drevesa so bratje
v otožni samoti,
kaj dala bi
za njihovo bližino.

Stojijo trdno,
ni strah jih pasti,
življenje zanje je,
v padanju in rasti.

Videla sem sliko
za zaveso dežja
in ustne,
so mi nekaj šepetale,

Oblika lika, barve,
so med sabo valovale,
in ustne medle
nekaj šepetale,
roke pa, kot da
bi rade nekaj dale.

Zeliš si včasih,
tiho hrepenenje
in sanje,
ki jih dolgo ni bilo.

Zeliš si še,
nemočno trepetanje
če je namenjen k tebi
a ga ni bilo.

Čas teče, včasih hitro
drugič leze,

kot da pred tabo
in za tabo nič več ni.

A vendar tiho sanja
kot, da podaja
ljubemu roko.

Truden si in si želiš zaspati,
A misli nočejo med tvoje sanje.

Kot da jutri bo dovolj, časa in
prostora zanje.

Oči pa iščejo lepoto cveta,
obliko, barvo vsakega predmeta,
kot da je vsaka stvar posebej
sveta.

Med ljubim
in ljubiš
mnogo je ljubezni,
toplih dlani,
nasmehov in besed.

Med lepoto
in lepoto,
mnogo je krasot,
a solze so hladne,
grenka je njih pot.

Med živim
in živiš,
mnogo je življenja,
v njem prostor je
za dobroto in za bol.

ŽELJE SRCA MOG

Svakog dana imam iste želje
da dobijem ja od jedne žene
da dobijem ja poljubac vreli
to mi stalno moje srce želi.

Svakog dana moje srce mami
sve u želji da budemo sami
al nikako prilika da padne
da mi svoje usne slatke dade.

Moje srce boluje i žudi
kada vidim njene lepe grudi
sve u želji da ih pomiluje
moje srce tome se raduje.

Raduje se njenom vitkom tjelu
ta je žena u susjednom selu
al sokakom moga srca šeta
pa u radu srce mi ometa.

Čudan osmeh simpatične žene
tom ljepotom zarobila mene
zarobime i srcem i tjelom
pa bolujem sada za tom ženom.

Osvoji mi srce iz daleka
toj bolesti nigdje nema leka
samo ljubav vragolaste žene
može sada izlječiti mene.

Hasim Avdić

Dora Rovere

ZELO, ZELO NUJNO!

Prvi dan, ob 13.45:

— Tovariš Počasnelec in tovariš Cagec, danes moramo prekiniti, takoj jutri pa moramo ta nujni primer zagotovo dokončno rešiti. Torej si rezervirajta čas za jutri zjutraj. Zdravo!

Drugi dan, ob 6.05:

— Halo, tam tovariš Počasnelec?

— Da, tukaj Počasnelec. Kaj želite?

— Živio, tu Zavornik! Kako si kaj?

— No, tako, tako. Bo že šlo, le nekoliko zgodaj je še, kavica je še vroča... Zakaj me kličeš?

— Zaradi tiste zadeve, saj veš, ki smo jo včeraj prekinili. Nujno je, mislim, da bi se je kar lotili!

— Ah, saj res, počakaj, da pogledam, če je tovariš Cagec že tukaj. Samo trenutek...! Halo, ni ga, ima posvet. Pokliči ob pol osmih!

Ura je bila pol osem.

— Halo, tam tovariš Počasnelec?

— Ne, ima sejo. Pri aparatu Cagec. Kaj bo lepega?

— Mislil sem, če bi uredili tisto zadevo, ki smo jo morali včeraj preložiti...

— Nič ne bo, Počasnelec pride šele ob enih. Takrat pokliči, da se domenimo. Zdravo!

Ura je bila ena.

— Halo, tam tovariš Počasnelec?

— Da, jaz sem. Že vem, tudi Cagec je tukaj. Prideš sem?

— Da, samo do pol dveh počakam na nujen telefonski poziv. Poklical vaju bom, preden pridem. Zdravo!

Potem ni nihče več klical.

Tretji dan, ob 6.10:

— Halo, je tam tovariš Zavornik?

— Ne, njega danes ne bo, nenadoma je pravkar odpotoval.

— A tako, hvala, zdravo!

Četrti dan, ob 6.15:

— Halo, tam tovariš Počasnelec? Danes bi menda končno ure-

dili tisti nujni primer. Pridem tja ob... Kako, prosim? Pravite, da ga ni? A, dopust je vzel, samo danes? Hm, prosim, povejte mi jutri zjutraj, naj me takoj nujno pokliče. Gre za izjemno, res nujno zadevo, staro že pet dni. Hvala in na svidenje!

Peti dan, ob 6.20:

— Prosim, takoj mi dajte tovariša Zavornika!

— Trenutek, prosim, takoj vas vežem...

— (Pš, tš, pst, šššsst, st, pst)

— Veste, tovariš — saj ste vi tovariš Počasnelec, ali ne? No, če ste vi, potem vam moram povedati, da je tovariš Zavornik trenutno zbolel. Vam bomo pa takoj sporočili, ko mu bo odleglo. Zdravo!

Šesti, sedmi in osmi dan so minili kar tako.

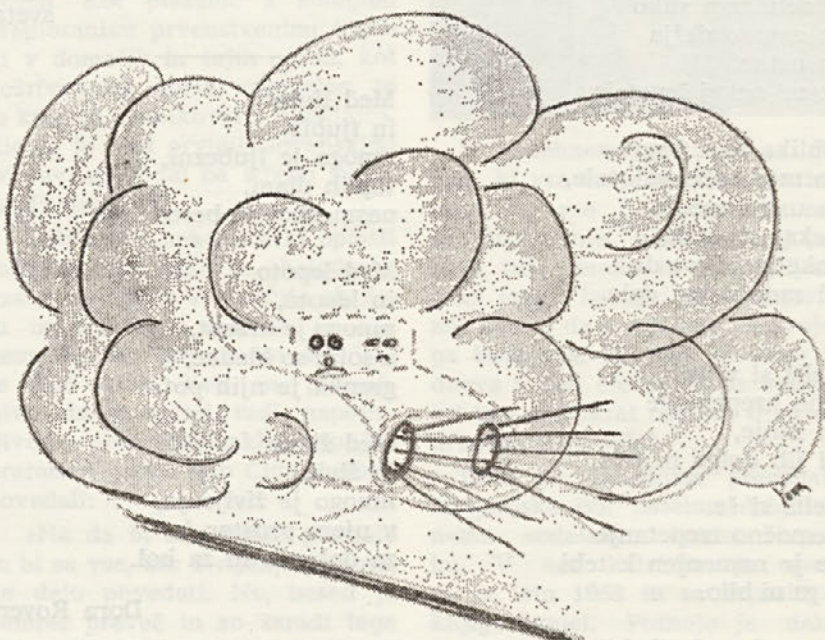
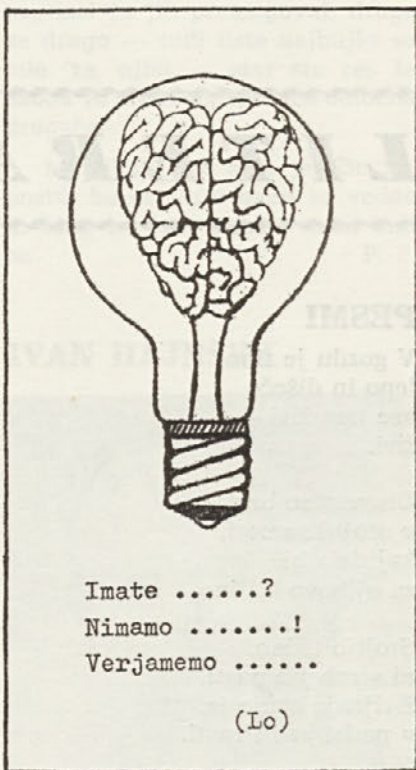
Deveti dan, ob 6.20:

— Halo, je tam tovariš Počasnelec?

— Počasnelec...? Žal vam moram sporočiti... Zavornik je z glasnim teskom odložil telefonsko slušalko. — Pa prav zdaj ga ni, ko sem mu hotel sporočiti, da ta teden sploh ne bom mogel sodelo-

vati pri reševanju tiste nujne zadeve. Pa tako zelo nujna je...!

Stane Lovrenčič

PO VSEJ VERJETNOSTI SMO ŽE V CELJU!

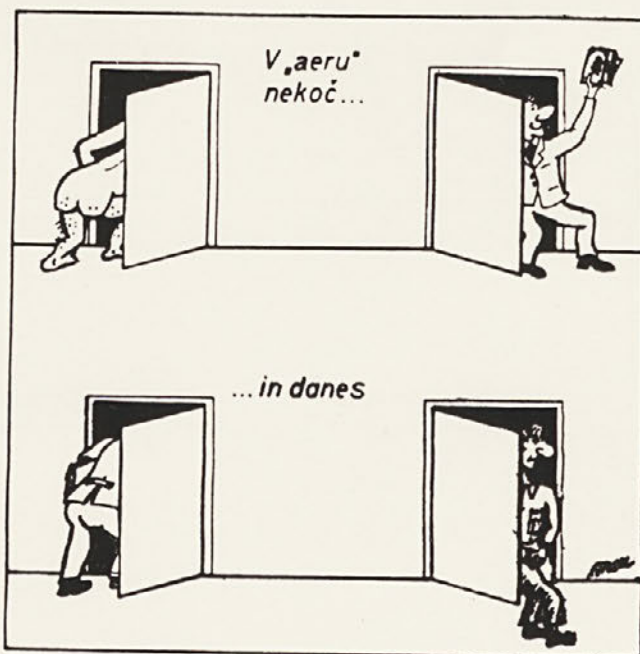

max

max

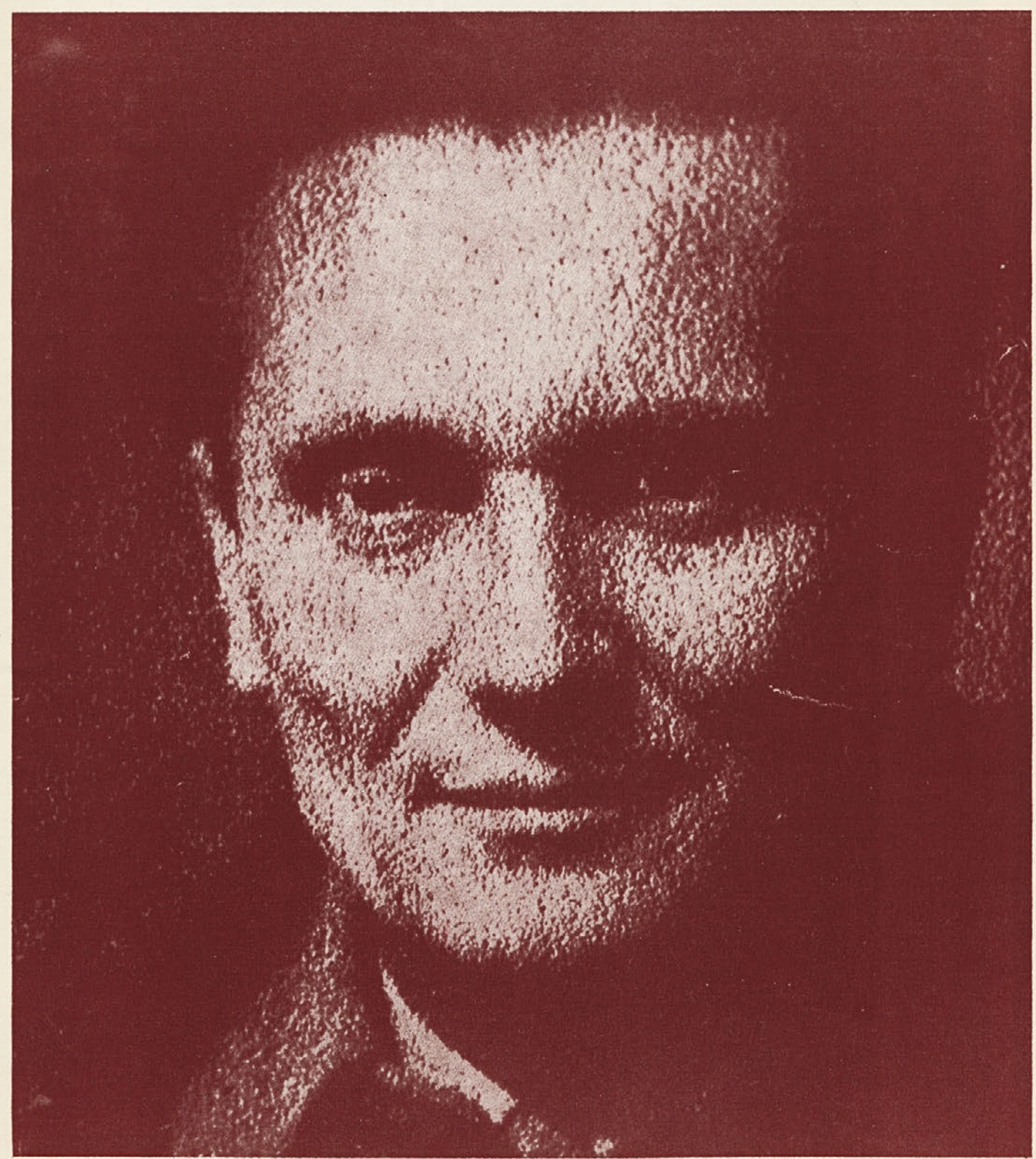
max

josip broz tito · 1892-1980

naš aero

priloga

BESEDE V SLOVO

Zgodilo se je. Čas, zgodovina, smrt so neizprosni. Neizmerno smo žalostni. Izgubili smo najdražjega človeka. A mi, ki ostajamo, hočemo in moramo naprej. Naprej po poti, ki smo jo gradili in po njej hodili skupaj z njim. Po poti, ki jo je on začrtal. Družil nas je več kot pol stoletja. Vodil nekaj manj. On, velikan v ideji, v boju in pri delu. Ni je sile, ki bi nas ustavila ali nam spremenila smer.

Ostaja nam bogastvo njegove preproste in jasne besede. Kadarkoli jo je izrekel, zmeraj smo mu sledili z akcijo. Gradimo človeka dvignjenega čela in jasnega pogleda, je dejal. In najprej je bil sam tak. Simbol poguma, ponosa, miru. Za nas, za svet, za človeštvo.

Ostaja nam najsvetlejši zgled, kako je treba biti človeški. Z borci, z ranjenci, s preprostimi ljudmi, celo s sovražniki. In pokazal je, kako je treba biti med ljudmi in z njimi. Zmeraj. V boju in miru.

Šele z njim smo si pridobili ugled, da tudi svetu nekaj pomenimo. Človeštvo ga priznava za tvorca neuvrščenosti — gibanja, ki je edini up za mir.

Z njim smo si zgradili neomajno bratstvo in enotnost. Socialistično samoupravljanje. Mir in blaginjo. Srečo. Vse, kar imamo dobrega, modrega in lepega.

Težko, pretežko nam bo brez njega. A ne nemogoče. Toliko je vtkan v našo zavest, sistem, načrte, delo in življenje, da je del vseh nas. Zgodovina nam ne bo več dala take osebnosti, saj je to neponovljivo. Bila je radodarna enkrat za vselej. Dala nam je velikana za vse čase. Zato je Jugoslavija, zato smo Jugoslovani eno — zdaj in za prihodnost: Tito! Beseda, ki nam je in bo najdražja. Beseda, ki pove vse.

S Titovim imenom je zaznamovano eno najbolj dramatičnih in gotovo najslavnejših obdobij v zgodovini naših narodov, obdobje, v katerem so si pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije z revolucionarnim bojem v surovih razmerah druge svetovne vojne priborili zmago nad premočnimi tujimi osvajalci ter domačimi mračnimi in kontrarevolucionarnimi silami in vzeli usodo v lastne roke ter stopili na pot svobodnega in neodvisnega življenja, gradeč in braneč svojo enotno in bratsko večnacionalno samoupravno socialistično skupnost — Jugoslavijo.

Tito je simbol in sinonim tega obdobja, vseh naših zmag in našega odpora — simbol revolucionarnosti, moči in hladnokrvnosti v težavah, celo v na videz breizhodnih položajih; simbol neomahljivosti in zbranosti pred pritiski, naj so bili še tako nevarni in naj so prihajali od kogarkoli; simbol humanosti, modrosti in treznosti v zmagah; simbol naše države. In ne samo naše države in naših narodov. Njegovo ime se je preneslo tudi čez meje Jugoslavije, na vse kontinente sveta, povsod tja, kjer se je bil in se bije boj za človeško dostojanstvo, za nacionalni, družbeni in človeški obstoj.

Minilo je skoraj devet desetletij plodnega življenja, skoraj sedem desetletij Titovega revolucionarnega dela in več kot štiri desetletja njegovega prihoda na čelo naše Partije, ko je kot borec — revolucionar — z neomahljivostjo v rušenju sveta izkoriščanja, zatiranja, podrejenosti in vsakršnih krivic, a za mir, za bratstvo narodov, za nov in bolj human jutrišnji dan — del vseh nas, del naše preteklosti, sedanosti in prihodnosti. Njegov celostni lik komunista, ideologa in voditelja osvobodilnega in proletarskega gibanja naših narodov je z zlatimi črkami vpisan v zgodovino naših narodov.

Tito je izhajal iz naših izkušenj, razmer in možnosti. Izhajal je iz zgodovinskih in neposrednih interesov našega delavskega razreda in revolucionarne marksistične opredelitve ne zato, da bi po vsej sili bili izvorni, marveč zato, ker je edino tako mogoče uresničevati pravo revolucijo. Samo taka revolucija lahko postane v vsej svoji globini in širini last najširših ljudskih množic in le taka more v resnici pomagati k boju za osvoboditev delavskega razreda v svetovnih razsežnostih. Odtod neomejeno zaupanje delavskega razreda v Tita, v Komunistično partijo Jugoslavije, v socializem.

Titova opredelitev za revolucijo nikoli ni pomenila, da bi revolucijo in nekatere njene posebne, tako imenovane višje interese in smotre postavljali pred interese, težnje ali nad nje, nad življenje njenih nosilcev — ljudi. Bistvena značilnost Titove osebnosti in dela je njegova usmerjenost k delavskemu razredu in delovnemu človeku sploh. Delovni človek je bil in do konca ostal za Tita poglobljena ustvarjalna sila in subjekt socializma, hkrati pa tudi temeljni smisel in namen vseh družbenih prizadevanj in vsega socialističnega gibanja.

Izbor misli in idej, s katerimi se je Tito v minulih desetletjih obračal do delovnih ljudi in delavskega razreda Jugoslavije, ne more zajeti, pa naj bi bil še tako temeljit, vse te globine in širine Titove povezanosti z ljudskimi množicami.

Ne more zatagadelj, ker sta vse Titovo življenje in delo v svojem bistvu nepretrgana in neraztrgljiva vez z množicami. Tega ne bo mogel narediti tudi najboljši biograf ali znanstveni delavec. To bo naredila in ocenila zgodovina.

ČLOVEK, KI JE USTVARJAL ZGODOVINO

- 1892 7. maja se je revnemu kmetu Franju Brozu in njegovi ženi Mariji, rojeni Javoršek, v Kumrovcu (Hrvaško Zagorje), rodil sedmi otrok, sin, ki sta mu starša dala ime Josip. Družina je živela v hiši št. 8, kjer je prebival tudi njihov sorodnik Blaž Broz.
- 1910 Josip Broz postane kvalificiran delavec-ključavničar in se jeseni včlani v Socialdemokratsko stranko Hrvaške in Slavonije.
- 1914 Potem, ko je bil jeseni prejšnjega leta Josip Broz vpoklican v avstrijsko vojsko, ga avgusta pošljejo, že kot vodnika, na srbsko fronto. Tam ostane do drugega umika srbske armade, v decembru. Januarja 1915 se nato znajde v Galiciji, na ruski fronti. Aprila pade v ujetništvo. 11 mesecev ranjen in bolan preleži v nekem samostanu v mestu Svijažsk. Kasneje noče več na fronto in dela v različnih krajih Rusije, tudi na Uralu, od koder zaradi nemogočih razmer naposled pobegne.
- 1917 25-letni Broz med svojim bivanjem v Rusiji sodeluje v velikih demonstracijah proti carskemu režimu v Petrogradu, zato ga aretirajo in za tri mesece zapro.
- 1920 Josipa Broza sprejmejo v jugoslovansko sekcijo Ruske komunistične partije boljševikov. Novembra istega leta se vrne v domovino in postane član Komunistične partije Jugoslavije.
- 1924 Broz se zaposli v podjetju Jugoslovenska brodogradilnišča a. d. v Kraljevici, kjer ga kmalu izvolijo za sekretarja partijske in sindikalne organizacije v kolektivu.
- 1926 Po uspešni štirinajstdnevni stavki v avgustu in septembru uprava ladjedelnice odpusti Josipa Broza, ker je bil eden glavnih pobudnikov štrajka.
- 1927 Januarja Broz dobi delo v tovarni za popravilo vagonov Jasenice AD v Smederevski Palanki, toda že konec marca ga kot »nevarnega komunista in agitatorja« nažeje. Ker v Srbiji ne more najti

ustrezne zaposlitve, se vrne v Zagreb in aprila postane član mestnega komiteja KPJ. 15. avgusta ga tudi izvolijo za člana izvršnega odbora Neodvisnih sindikatov, še prej pa mu zaupajo položaj organizacijskega sekretarja mestnega komiteja partije. Na procesu v Ogulinu je zaradi »širjenja komunizma« po zakonu o zaščiti države obsojen 28. oktobra na 7 mesecev zopora.

- 1928 Po 27. juliju, ko Broz po ponovni aretaciji pobegne žandarjem, preide v ilegalo. 2. avgusta ga na seji biroja CK KPJ v Zagrebu imenujejo za sekretarja pokrajinskega komiteja KPJ za Hrvaško. Vendar nove dolžnosti ne utegne prevzeti, ker se čez dva dni ponovno zdajne v rokah policije. Sledi znani »bombaški proces«, na katerem Broz izjavi, da ne priznava nikakršnih zakonov in obsodb, kajti o njegovih dejanjih lahko presoja samo sodišče partije.
- 1934 Josip Broz pride iz zopora. V naslednjih mesecih dela v PK KPJ v Zagrebu, v centrali KPJ s sedežem na Dunaju in v Ljubljani, kjer sodeluje pri pripravah na pokrajinsko konferenco KPJ, ki je bila 24. in 25. decembra, prav tako v Ljubljani. Na seji CK, štiri dni zatem, ga izvolijo v petčlanski politbiro.
- 1936 Po velikih aretacijah zgodaj spomladi tega leta Josipa Broza Tita izvolijo v najožje vodstvo KPJ.
- 1937 V avgustu Tito vodi delo na ustanovnem kongresu KP Hrvatske v gozdu pri Samoboru. Sredi meseca odpotuje ponovno v Pariz, kjer mu Rodoljub Čolaković predlaga, naj prevzame funkcijo sekretarja KPJ. V pismu Balkanskemu deželnemu sekretariatu opozori na zelo resen položaj v Jugoslaviji in predlaga prehod vodstva KPJ iz tujine v državo.
- 1938 25. marca Josip Broz Tito brez dovoljenja Kominterne zapusti Pariz in odpotuje v Jugoslavijo, da bi neposredno zagotovil vodenje partije in gibanja ter jima nudil nujno pomoč.

- 1939 5. januarja na seji sekretariata izvršnega komiteja Kominterne v Moskvi sprejmejo poročilo Josipa Broza Tita in potrdijo njegovo dotedanje delo pri reorganizaciji in utrjevanju KPJ. Tito dobi mandat za sestavo CK v domovini ter nalogo, naj izdela stvarni načrt dela v zaostrenih razmerah. To leto veliko potuje, kot generalni sekretar pa se tudi udeleži posvećovanja članov CK KPJ, nacionalnih centralnih komitejev in pokrajinskih vodstev partije v Tacnu pod Šmarno goro, kjer potrdijo vse ukrepe, ki jih je partija sprožila v obdobju bitke proti frakcionaštvu.
- 1940 V Dubravi pri Zagrebu v strogi ilegali organizirajo V. državno konferenco KPJ. 105 delegatov partijskih organizacij iz vse države izbere novi CK, Tita pa izbere za generalnega sekretarja partije.
- 1941 25. julija centralni komitej KPJ pošlje narodom Jugoslavije razglas, s katerim jih poziva na oborožen boj proti fašističnemu zaslužjevanju. Tito, ki medtem postane vrhovni komandant NOP (narodnoosvobodilnega gibanja), razkrinka dejavnost četnikov in pošlje Komunistični internacionali telegram, da so se Nemci z Dražo Mihajlovičem sporazumeli o skupnem boju proti partizanom v Srbiji. Že prej ostro obsodi ustanovitev NDH.
- 1942 Ne prva, ne druga in ne tretja okupatorjeva ofenziva proti partizanskim silam v vzhodni Bosni, Hercegovini, Črni gori in Sandžaku ne dajo zaželenih rezultatov. Enote NOV so močnejše kot kdajkoli prej. Josip Broz Tito v obvestilih Moskvi zahteva, da zavezniški štabi spremenijo svoje stališče do vloge narodnoosvobodilnega gibanja v okupirani Jugoslaviji in sprevidijo, kaj so v resnici četniki. Pojasni tudi vlogo AVNOJ, ustanovljenega v Bi-

haču: čeprav ni vlada, bo reševal vsa vprašanja življenja države in pomagal organizirati enotno fronto proti sovražniku.

- 1943 20. januarja se začne IV. sovražna ofenziva, najhujša doslej, ki zdržema traja poldrugi mesec. Njen vrhunec je slavna bitka za ranjence na reki Neretvi. Vodi jo sam vrhovni komandant Josip Broz Tito. Nemci spet doživijo neuspeh, na planini Prenj pa partizanske enote tudi porazijo kvislinške četnike. Pozneje, junija, je Tito med nemškim letalskim napadom na Milinkladah ranjen, vendar še naprej opravlja svoje funkcije. 8. septembra, po kapitulaciji Italije, pošlje telegram slovenskemu in hrvaškemu partizanskemu vodstvu, naj skušata pridobiti italijanske enote za skupni boj proti Nemcem oziroma naj zagotovijo predajo orožja borcem NOV. 29. in 30. novembra na drugem zasedanju AVNOJ v Jajcu sprejmejo zgodovinske odločitve: AVNOJ preraste v vlado z generalnim sekretarjem KPJ Josipom Brozom Titom na čelu.
- 1944 Februarja prispe v Drvar, kjer je nastanjen vrhovni štab, najprej sovjetska vojaška misija, potem pa tudi šef zavezniške vojaške misije v Jugoslaviji general Fitzroy Maclean. 25. maja Nemci izvedejo desant, katerega cilj je zajetje maršala Tita oziroma »obglavljenje« gverilskega gibanja v Jugoslaviji. Toda načrt propade in Tito se z delom VŠ NOV in PVJ ter NKOJ umakne v Bari in nato na osvobodjeni otok Vis. V začetku avgusta odpotuje v Italijo, kjer ima pomembne pogovore s poveljniki zavezniških sil in s predsednikom vlade Velike Britanije Winstonom Churchilom. Po vrnitvi sledijo pogajanja med njim in predsednikom begunske vlade kraljevine Jugoslavije dr. Ivanom Šubašičem. Septembra Tito potuje v Sovjetsko zvezo, konec oktobra pa že prispe v osvobodjeni Beograd. Tu v začetku novembra doseže sporazum s Šubašičem o oblikovanju enotne jugoslovanske vlade. 19. novembra predsedstvo AVNOJ na svoji seji sprejme sklep, da se Josipu Brozu Titu dodeli naziv narodnega heroja.
- 1945 7. marca v Beogradu maršal Tito oblikuje začasno ljudsko vlado Demokratične federativne republike Jugoslavije. Konec tega meseca s komandanti partizanskih armad izdela načrt končnih operacij za osvoboditev Jugoslavije, ki trajajo od 20. marca do 15. maja. V drugi polovici maja obiše Zagreb, Kumrovec, Ljubljano, Bled in Maribor, v juniju pa južno Srbijo. Oktobra govori v Kragujevcu, novembra v Sarajevu.
- 1947 22. aprila vlada FLRJ pod predsedstvom Tita sprejme predloge zakona o petletnem načrtu razvoja narodnega gospodarstva za obdobje 1947—1951. To leto maršal veliko potuje po domovini in se med drugim 1. septembra udeleži slavnostne otvoritve tovarne Litostroj v Ljubljani. V novembru obiše Bolgarijo, v decembru pa Madžarsko, kjer podpiše pogodbo o prijateljstvu, sodelovanju in vzajemni pomoči med obema republikama.
- 1948 Spomlad mine v znamenju dogodkov, znanih pod nazivom »Informbiro«. 12. in 13. aprila Josip Broz Tito predseduje plenarni seji CK KPJ, na kateri razpravljajo o obtožbah, ki sta jih na račun FLRJ izrekla Stalin in CK VKP (b). Po diskusiji vseh članov sprejmejo Titov predlog odgovora na pismo sovjetskega vodstva z dne 27. marca. V njem CK KPJ dokumentirano zavrača obtožbe in izraža začudenje nad stališči Sovjetov.
- 1950 Josip Broz Tito nadaljuje živahno dejavnost na zunanjepolitičnem področju, katere vodilo je borba za mir v svetu. Sestane se z Johnom Boydom Orrom, predsednikom britanskega Nacionalnega sveta za obrambo in mir, s predstavnikom laburistične stranke Velike Britanije, z Eugenom Blackom, direktor-

jem Mednarodne banke za obnovo in razvoj, in z ambasadorjem ZDA v Jugoslaviji Georgem Allenom. To aktivnost v naslednjem letu še okrepi: med drugim sprejme mladega člana ameriškega kongresa J. F. Kennedyja, generalnega sekretarja OZN Trygve Lieja, brazilskega predsednika Z. K. Filja in osebnega svetovalca predsednika ZDA Averella Harrimana.

- 1953 Na 6. rednem zasedanju ljudske skupščine FLRJ, 14. januarja, Tita izvolijo za prvega predsednika republike; istega dne predseduje prvi seji ZIS. Marca obišče Veliko Britanijo in s Churchilom izmenja stališča o najpomembnejših mednarodnih problemih. 15. aprila se udeleži pogreba Borisa Kidriča v Ljubljani in pred 200.000 občani spregovori o liku pokojnega revolucionarja. Oktobra in novembra posveti vse sile reševanju kočljivega zapleta okrog Trsta.
- 1954 16. in 17. januarja Tita predseduje III. izrednemu plenumu CK ZKJ, ki soglasno obsodi revizionistično in protisocialistično dejavnost ter pisanje Milovana Djilasa. 25. junija na Brionih vodi pogovore z etiopskim cesarjem Haile Selasijem, decembra pa obišče Indijo, kjer je gost predsednika Džavaharlala Nehruja.
- 1955 V govoru na Reki, 11. februarja, Tita poudari pomembnost sodelovanja z deželami, ki težijo k miru, aktivni koeksistenci in protiblokovski usmeritvi. Konec maja vodi jugoslovansko delegacijo na jugoslovansko-sovjetskih meddržavnih pogovorih. Prvi sobesednik je Nikita Sergejevič Hruščov, ki gostiteljem prizna, da je Sovjetsko vodstvo v odnosu do Jugoslavije v pravkar minulem obdobju delalo napake. 2. junija podpiše sklepno deklaracijo o privrženosti načelom miroljubnega sodelovanja na enakopravnih temeljih. To poletje drug za drugim obiščeta Jugoslavijo burmanski predsednik U-Nu in indijski predsednik Nehru. Decembra je potlej Tita gost cesarja Haile Selasija, na povratku pa se ustavi v Kairu, kjer ga sprejme predsednik Gamal Abdel Naser.
- 1956 V maju predsednik Tita odpotuje na uradni obisk v Francijo, kjer se snide s predsednikom francoske vlade Guyem Molletom, junija pa prvič po dogodkih leta 1948 obišče Sovjetsko zvezo. Rezultat tritedenskih posvetovanj sta skupna izjava obeh vlad in dokument o odnosih med partijama, ki ga je v sovjetskem imenu podpisal N. S. Hruščov. Kmalu po vrnitvi v domovino na Brionih sledijo trojni pogovori med Titom, Naserjem in Nehrujem.
- 1959 V začetku leta Tita odpotuje na naporno državniško turnejo. Pot ga vodi v Burmo, Indijo, na Cejlon, v Etiopijo, Sudan, ZAR, Sirijo, na otok Rodos in — za kratek čas — v Grčijo.
- 1960 Septembra predsednik Tita na čelu jugoslovanske delegacije odpotuje v New York in se udeleži XV. zasedanja generalne skupščine OZN. V govoru, 22. IX., zahteva odpravo številnih konfliktnih vprašanj, ki so kriva vedno bolj zaostrenega mednarodnega položaja. V naslednjih dneh izmenja stališča s številnimi uglednimi državniki, med drugim s Hruščovom, Fidelom Castrom in predsednikom ZDA Dwightom Eisenhowerom.
- 1961 Celotna zunanjepolitična aktivnost Jugoslavije in Tita je usmerjena v pripravo prve konference šefov držav in vlad neuvrščenih dežel, ki se septembra zberejo v Beogradu. 27. novembra otvori in predseduje III. plenumu CK ZKJ.
- 1962 6. maja ima predsednik Josip Broz Tita znameniti govor v Splitu, pred okrog 150.000 prebivalci Dalmacije. Govor je posvečen težavam in nekaterim nepravilnostim v gospodarstvu. Kar zadeva zunanjepolitično aktivnost, velja omeniti predvsem nje-

gov obisk v Moskvi, od 3. do 20. decembra. Srž pogovorov je ekonomsko sodelovanje med državama.

- 1963 27. julija Tito obiše v potresu porušeno Skopje. Jeseni odpotuje v Latinsko Ameriko; pot ga pelje v Brazilijo, Čile, Bolivijo, Mehiko in ZDA, kjer je gost predsednika ZDA Johna Kennedyja. V nastopu na seji generalne skupščine OZD predlaga, naj Združeni narodi izdelajo in kodificirajo načela miroljubne koeksistence.
- 1964 Od 3. do 16. oktobra Tito sodeluje na drugi konferenci neuvrščenih v Kairu. 7. decembra odpre VIII. kongres ZKJ. Na kongresu ga ponovno izvolijo za generalnega sekretarja ZKJ.
- 1966 Na Brionih 1. julija predsednik Tito predseduje IV. seji CK ZKJ, posvečeni škodljivemu delovanju nekaterih varnostnih organov z A. Rankovičem in S. Stefanovičem na čelu. Preučijo tudi kvarne posledice tega delovanja za razvoj družbenega sistema, nadalje reorganizacijo ZKJ in centralnega komiteja ter predvidene kadrovske spremembe.
- 1967 Tito nadaljuje z živahno zunanjepolitično aktivnostjo, potuje v tujino in sprejema različne državnike, predvsem iz neuvrščenih dežel. Boj za mir poteka v znamenju junjske bližnjevzhodne vojne, ki so jo sprožili Izraelci in ki je spravila svet na rob vsesplošnega konflikta.
- 1968 Začetek leta mine v znamenju Titovih potovanj v Afganistan, Pakistan, Kambodžo, Etiopijo in ZAR. Aprila obiše tudi Japonsko, LR Mongolijo, Iran in Sovjetsko zvezo, v prvih dneh avgusta pa ČSSR. 21. in 23. avgusta na Brionih predseduje seji pred-

sedstva in izvršnega komiteja CK ZKJ. Udeleženci obsodijo vojno intervencijo sil Varšavskega pakta na Češkoslovaškem ter preučijo mednarodni položaj, nastal kot posledica vdora.

- 1970 Tito odločilno prispeva k razvoju koncepta splošne ljudske obrambe in vojaške doktrine oboroženih sil SFRJ. Od 1. do 10. septembra vodi jugoslovansko delegacijo na tretji konferenci neuvrščenih dežel v Lusaki, za katero je prav on dal pobudo. Konec leta meseca je gostitelj predsednika ZDA Richarda Nixona. Njuni pogovori so posvečeni zlasti nadaljnjemu razvoju jugoslovansko-ameriških odnosov.
- 1971 4. julija se Tito udeleži zaprte seje IK CK ZK Hrvatske v Zagrebu, kjer opozori na oživiljanje kontrarevolucije in nacionalizma ter obsodi dejavnost Matice Hrvatske. Šovinizem in nacionalizem kot najnevarnejša razredna sovražnika obsodi tudi 1. de-

cembra, na 21. seji predsedstva ZKJ v Karadžorževu. Že prej, v oktobru in novembru, obišče ZDA in Kanado.

- 1972 18. septembra v Beogradu na seji izvršnega biroja predsedstva ZKJ določijo ukrepe, s katerimi naj bi ZKJ povečala svojo enotnost. Tito in izvršni biro sestavita znano Pismo, naslovljeno na vse organizacije in člane ZKJ.
- 1973 Predsednik republike Josip Broz Tito vodi delegacijo SFRJ na IV. konferenci šefov in vlad neuvrščenih dežel v Alžiru. Jesen mine v senci nove vojne na Bližnjem vzhodu, ki je resno ogrozila mir v svetu. O tem govori Titova poslanica z dne 7. novembra, naslovljena na generalnega sekretarja OZN Kurta Waldheima.
- 1974 Od 27. do 30. maja je v Beogradu X. kongres ZKJ. Tito ima uvodni in zaključni referat. Delegati so-

glasno, z aklamacijo, izvolijo Josipa Broza Tita za predsednika ZKJ brez omejitve trajanja mandata. 1. decembra Tito v Krškem položi temeljni kamen prve JE v državi.

- 1975 Konec julija predsednik Tito vodi jugoslovansko delegacijo na konferenci o varnosti in sodelovanju v Helsinkih. Je eden izmed 35 državnikov, ki so ob zaključku podpisali zgodovinsko »Evropsko listino«. Avgusta potlej v Beogradu sprejme ameriškega predsednika Geralda Forda, za njim pa še generalnega sekretarja OZN Kurta Waldheima.
- 1976 Spomladi Tito obiše Mehiko, Panamo in Venezuelo ter — konec marca — Švedsko. 29. in 30. junija vodi delegacijo ZKJ na konferenci komunističnih in delavskih partij Evrope v Berlinu. Avgusta potem potuje na peto konferenco neuvršenih v Colombo (Sri Lanka). 15. novembra sprejme na prijateljski obisk generalnega sekretarja CK KP Sovjetske zveze Leonida Brežnjeva.
- 1977 30. avgusta po obisku v Moskvi in Pjongjangu, Tito dopotuje v Peking, Jugoslovansko-kitajsko pogovori so nov mejnik v razvoju mednarodnih političnih in ekonomskih odnosov.
- 1978 Tudi to leto m'ne v znamenju Titovih prizadevanj za mir in miroljubno sožitje med narodi, ki sta osnovni temi številnih meddržavniških posvetovanj. V začetku marca predsednik Josip Broz Tito obiše ZDA, brž zatem pa še Veliko Britanijo. Popuščanje napetosti v svetu, spremenjen ekonomski položaj ter gospodarsko sodelovanje Jugoslavije z obema zahodnima silama so glavni predmet razprav med srečanji Tita in najvišjih predstavnikov dežel-gostiteljic.
- 1979 Irak, Kuvajt, Sirija in Jordanija so osrednje postaje Titovega februarskega potovanja po Bližnjem vzhodu. Na tapeti je predvsem nafta, a tudi ukrepi, s

katerimi bi tretji svet lahko pospešil premoščanje prepada, ki loči industrijski sever in revni, čeprav surovinsko bogat svetovni jug. Iz Jordanije predsednik Tito pohiti naravnost domov, da bi se v Ljubljani poklonil spomenu umrlega Edvarda Kardelja, velikega revolucionarja, soborca in Titovega osebnega prijatelja. Potlej, v maju, nadaljuje državniško turnejo: pot ga vodi v Sovjetsko zvezo, Alžirijo, Libijo in na Malto. Turneja je v bistvu sestavni del priprav na šesto konferenco neuvršenih v Havani, od 3. do 9. septembra, kjer je Josip Broz Tito spet ključna osebnost in hkrati človek, čigar izkušnje pomagajo zgladiti razlike v pojmovanjih gibanja, ki je v Havani znova pokazalo vso svojo moč. Doma predsednik Tito odločilno prispeva k razvoju ideje o kolektivnem vodstvu, novega prispevka v procesu demokratizacije oblasti.

- 1980 Januarja predsednik Tito prispe v Ljubljano, na zdravljenje v Klinični center. Po dveh zaporednih uspešnih operacijah je nastopila kriza. Štiri mesece se je maršal bojeval za življenje, 4. maja ob 15.05 pa umrl. Bila je to prva in zadnja bitka na dolgi poti velikega revolucionarja, iz katere ni izšel kot zmagovalec.

Socialistična, samoupravna in neuvrščena Jugoslavija ima trdne in trajne temelje, zanesljive opore za svojo prihodnost.

Moč Jugoslavije je v junaštvu in trdnosti njenih narodov in narodnosti, ki so se kalili skozi zgodovino in vzdržali največje preizkušnje velike osvobodilne vojne.

Moč je v njihovi enotnosti in zavesti, da je ta enotnost v današnjem svetu — v katerem se sila še ni umaknila razumu — pogoj ne le za napredek, temveč tudi za goli obstoj.

Moč je v idejah, ki nas navdihujejo, in v ciljih, za katere se bojujemo.

Moč je v delavskem razredu in njegovi odločilni vlogi v družbi, v naših delovnih ljudeh, ki imajo vsak dan več in živijo čedalje bolje, čeprav še niso rešeni mnogih težav in odrekovanja.

Moč je v našem mladem rodu, ki je pridobitve revolucije rade volje sprejel za svoje in ki ve, da ima za seboj daljše obdobje dela in življenja v svobodi in miru kot katerikoli prejšnji rod na teh tleh.

Moč je v socialističnem samoupravnem sistemu, ki našemu človeku zagotavlja, da svobodno in suvereno odloča o svojem delu in njegovih rezultatih in ki ga varuje pred sleherno obliko izkoriščanja in nasilja, pred vsem, kar ovira vsestranski razvoj svobodne človekove osebnosti.

Moč je v široki fronti organiziranih socialističnih sil na čelu z zvezo komunistov, v avantgardi ne le po idejni opredelitvi, temveč tudi po sposobnosti, da razsvetljuje poti in perspektive nadaljnega razvoja.

Moč je v splošni ljudski obrambi, katere udarna sila je jugoslovanska ljudska armada, v kateri se enotno prežemajo idejnomoralna trdnost, borbena usposobljenost in sodobna opremljenost.

Moč je v naši neodvisni in neuvrščeni politiki, v tem, da se tudi z največjimi pogovarjamo kot enak z enakim, da enakopravno sodelujemo skupaj z vsemi državami sveta.

Moč je v visokem ugledu socialistične in neuvrščene Jugoslavije, v številnih prijateljih po vsem svetu, v položaju, kakršnega si je v mednarodnih odnosih zagotovila le redkokatera država.

Zato z vedrino in optimizmom gledamo v jutrišnji dan.

JOSIP BROZ TITO
ENAJSTI KONGRES ZKJ

Z DELOM NADALJUJEMO TITOVO DELO

Ljubezen nosimo v srcu, izkazujemo pa jo z delom. Tita ljubimo z delom. Iz globine bolečine, ki je napolnila vsa srca delovnih ljudi, iz solze, ki se iskri na razbrazdanem licu, iz prsi, ki se dvigajo, in iz roke, ki se trese, vendar stroja ne izpusti — iz te velike žalosti se kot ocean dviga in razgoreva izjemni delovni polet in ustvarjalni navdih v sleherni tovarniški hali, v slehernem rudarskem jašku, na sleherni njivi, v sleherni šoli in kabinetu kot najlepša prisposoba ljubezni in predanosti delavskega razreda svojemu največjemu sinu, vodniku in ustvarjalcu, našemu tovarišu Titu.

Samo z delom in še večjo odgovornostjo lahko dokažemo, da ostajamo zvesti Titovemu delu — so

besede enotnega sporočila, ki so v trenutkih izkazovanja časti posmrtnim ostankom našega Tita, prihajale z vseh strani naše domovine. In za njimi dokazi: norme, presežene za več kakor 50 odstotkov, podaljšani delovni čas, udarniški dnevi in tedni, delo v soboto in nedeljo, večja disciplina in odgovornost.

Delavski razred Titove Jugoslavije juriša s tem na izpolnjevanje stabilizacijskih nalog, ki jih je tovariš Tito kot svojevrstno oporoko nanizal v novoletni poslanici. To je naša zaobljuba Titu in sebi, ki jo bomo, kakor vselej, izpolnili Titovemu delu v čast in slavo, nam v ponos in radost.

Ob smrti tovariša Tita smo prejeli sožalne brzojavke naših poslovnih partnerjev:

R. S. Gohar & Co. — Karachi — Pakistan
Maschinenfabrik Andritz — Graz — Avstrija
Technoexport — ČSSR
Inramat — Boxboro — Dunaj — Avstrija
Sellotape — Borehamwood
Sofeco — Strasbourg — Francija
Fasson — Leiden — Nizozemska
Nagase — zastopstvo za Evropo
Fluidiks — Amsterdam — Nizozemska
Dianaal — Beiruth — Cairo
Kaaki Trading Co. — Beiruth — Libanon
Zastopstvo Metalke — Chicago — ZDA

Celje - skladišče
D-Per

452/1982

1119821957, PRIL. 1

COBISS ©

OSREDNJA KNJ. CELJE

OSREDNJA KNJ. CELJE